

Zpráva o činnosti Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách

Za období 1/2008-6/2009

Agentura pro sociální začleňování
v romských lokalitách

Praha
červenec 2009

Obsah

Úvod

I. Stručná charakteristika situace v sociálně vyloučených lokalitách; II. Agentura a politika státu III. Vládní usnesení; IV. Základní principy činnosti Agentury, nástroje a cíle

1. Realizace pilotního projektu Agentury v rámci struktury Úřadu vlády

1.1 Vznik odboru pro sociální začleňování v romských lokalitách

1.2 Personální zajištění odboru pro sociální začleňování v romských lokalitách

1.3 Finanční zajištění činnosti odboru pro sociální začleňování v romských lokalitách v rámci rozpočtové kapitoly Úřadu vlády

1.4 Realizace hlavních úkolů odboru pro sociální začleňování v romských lokalitách v roce 2008

1.4.1 Vznik a rozvoj lokálních partnerství

1.4.2 Realizace kvalitativních a kvantitativních sociologických výzkumů

1.4.3 Tvorba místních strategií sociálního začleňování, metodické postupy přípravy strategií

1.4.4 Podpora mechanismů vedoucích k sociální integraci, projektový management

1.4.5 Přenos výsledků a poznatků z práce v terénu na národní úroveň

1.4.6 Hodnocení činnosti Agentury partnery v lokalitách

1.5 Doplnková činnost Agentury v roce 2008

1.6 Činnost Agentury v lokalitách v prvním pololetí roku 2009

2. Realizace individuálního projektu v rámci oblasti podpory 3.2 „Podpora sociální integrace příslušníků romských lokalit“ Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost Ministerstva práce a sociálních věcí

3. Stav práce na návrhu legislativní úpravy právní subjektivity Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách.

4. Sociální past I: Litvínov

5. Sociální past II: Chomutov

6. Závěr

Závěr

Přílohy

1. Zpráva o činnosti Agentury v pilotních lokalitách

2. Metodický materiál Agentury pro strategické plánování v lokálních partnerstvích

Vážení odborní čtenáři,

Předkládáme Vám průběžnou zprávu o realizaci pilotního projektu Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách.

Při podrobném studiu – věříme – zaznamenáte všechny fáze působení Agentury. Velká očekávání a naděje na začátku, vize přímé finanční podpory vybraným projektům. Následuje propad vrcholící nezapočetím realizace individuálního národního projektu Agentury z evropských strukturálních fondů, odvolání ředitele a pozastavení prací na vypořádávání připomínek k věcnému záměru zákona o Agentuře.

Věříme, že zaznamenáváte i fázi třetí – proces profesionalizace a standardizace práce Agentury, viz. dokumenty představující metodické rámce přípravy a realizace lokálního partnerství. Obnovu personálních kapacit a jejich postupnou stabilizaci, ke které aktuálně dochází. Vytváření spolupráce mezi Agenturou a řídicími orgány evropských strukturálních fondů – Ministerstvem práce a sociální věcí a Ministerstvem pro místní rozvoj pro efektivní přípravu inovativních projektů a postupů v pilotních lokalitách. Věcnou spolupráci také s dalšími resorty – zejména školstvím a vnětem.

Dovolíme si však upozornit na jeden fakt, který umožnil, aby Agentura překonala obtíže rodící se instituce. Tím jsou funkční lokální partnerství, která pracují až na výjimky kontinuálně od poloviny roku 2008 a vygenerovala desítky inovativních řešení na místní úrovni. Přestože je Agentura oproti původním předpokladům nepodpořila z vlastních prostředků, podařilo se celkem 25 z nich přivést k realizaci z jiných zdrojů. Agentura i přes finanční, administrativní a personální problémy, které ji postihly, dokázala realizovat jednu ze svých klíčových působností – podporu místních subjektů pro místní řešení v oblasti sociálního začleňování.

Proto Vám doporučujeme k přečtení vedle metodické přílohy zejména výstupy z činností všech pilotních lokálních partnerství, které jsou nejlepším podkladem pro zhodnocení první části fungování Agentury.

Úvod

I. Stručná charakteristika situace v sociálně vyloučených lokalitách; II. Agentura a politika státu III. Vládní usnesení; IV. Základní principy činnosti Agentury, nástroje a cíle

I. Stručná charakteristika situace v sociálně vyloučených lokalitách

V roce 2006 zveřejnilo Ministerstvo práce a sociálních věcí zcela zásadní „Analýzu sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti“¹, která je jedním z výstupů stejnojmenného projektu MPSV a Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity financovaného z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR. Realizaci projektu provedla společnost Gabal analysis & consulting. V rámci tohoto výzkumu byl za Roma považován takový jedinec, který se za Roma sám považuje, aniž by se nutně k této příslušnosti za všech okolností (například při sčítání lidu) hlásil, a/nebo je za Roma považován významnou částí svého okolí na základě skutečných či domnělých (antropologických, kulturních nebo sociálních) indikátorů. Jako sociálně vyloučená romská lokalita je ve výzkumu označován prostor obývaný skupinou, jejíž členové se sami považují za Romy a/nebo jsou za Romy označováni svým okolím a jsou sociálně vyloučeni. Na jedné straně se může jednat o jednotlivý dům, ve kterém žije několik jednotlivců či rodin, nebo celou městskou čtvrť, čítající několik stovek nebo dokonce tisíc obyvatel na straně druhé. K tomu, aby byla lokalita vnímána jako romská, přitom není vůbec nutné, aby Romové v dané lokalitě tvořili statistickou většinu.

Na základě výzkumu lze říct, že sociálně vyloučené romské lokality v ČR vznikají především v důsledku:

- „přirozeného“ sestěhovávání se chudých romských rodin do lokalit s cenově dostupnějším bydlením,
- vytlačování romských rodin z lukrativních bytů a přidělování náhradního bydlení v lokalitách s často vysokým podílem romského obyvatelstva,
- řízeného sestěhovávání (především ze strany obcí) neplatičů nájmu a obecně lidí považovaných za „nepřizpůsobivé“ či „problémové“ do ubytoven či holobytů.

Některé z dnešních sociálně vyloučených romských lokalit vznikly v místech, kde žilo větší množství Romů již před rokem 1989. Naprostá většina lokalit však vzniká až v průběhu 90. let 20. století v důsledku postkomunistické transformace. V oblasti bydlení byl transformační proces spojen zejména se:

- zánikem státního systému přidělování bytů (resp. převedením bytového fondu do vlastnictví obcí),
- restitucemi bytových domů,
- nekoncepční privatizací významné části bytového fondu,

¹ GABAL ANALYSIS & CONSULTING: Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti. Praha 2006.

http://www.mpsv.cz/files/clanky/3043/Analýza_romskych_lokalit.pdf (25. 11. 2006)

- takzvanou gentifikací historických center měst neboli vytěšňováním sociálně slabých z těchto oblastí, jejich následnou renovací a přeměnou na rezidence obyvatel vyšších příjmových vrstev a sídla firem.

Během výzkumu bylo identifikováno celkem 330² sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit, ve kterých dle odhadu žije celkem mezi šedesáti a osmdesáti tisíci obyvatel. Obyvateli sociálně vyloučených romských lokalit jsou jednak samotní Romové, jednak příslušníci majority, či další skupiny obyvatel. Percentuální podíl romského obyvatelstva v těchto lokalitách je různý – zpravidla se pohybuje mezi 50 až téměř 100%. Agentura je vymezena teritoriálně a v rámci dané lokality vždy uplatňuje rovný přístup ke všem skupinám obyvatel. Veškeré služby Agentury a jejích lokálních partnerů jsou poskytovány jak Romům, tak ostatním skupinám obyvatelstva. Sociálně vyloučená romská lokalita zpravidla nemá jednoznačné správní vymezení, a proto bylo nutné ve spolupráci s místními samosprávami a nestátními neziskovými organizacemi stanovit přesnější teritoriální rámec. Termín „sociálně vyloučená romská lokalita“ vychází z již zmiňované *Analýzy sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti*.

Pro účely tohoto materiálu citujeme lokálního konzultanta Agentury pro oblast severních Čech Mgr. Bronislava Podlahu, který autenticky charakterizuje situaci v sociálně vyloučených lokalitách: „Sociálně vyloučenými lokalitami nazýváme ulice, čtvrti (často, ale ne vždy nutně stížené též vyloučením prostorovým), shluky domů, ale třeba i jen vchody s koncentrací takového obyvatelstva, jež se vyznačuje nízkou vzdělanostní úrovní a minimálními pracovními zkušenostmi, a tedy takřka nulovou kompetencí k uplatnění se na pracovním trhu, tudíž pochopitelnou obrovskou mírou nezaměstnanosti, životem pod hranicí bída (hranicí hmotné a sociální nouze), minimální vertikální i horizontální mobilitou, příklonem k alternativním ekonomickým modelům (šedá ekonomika, kolotoč půjček a splátek, solidární sítě) na jedné straně a návykem na řešení životních situací prostřednictvím veřejných institucí (spojeným s nedůvěrou vůči nim) na straně druhé, krátkodobými životními strategiemi, kolektivní identitou a kolektivními (sebe)identifikacemi, stigmatizací adresou a zvyklostí též barvou pleti, rezignací na změnu a reprodukci symptomů ghettoizace při socializaci dalších generací.

Tyto zóny vznikají v průběhu devadesátých let zejména v městských a příměstských průmyslových aglomeracích (typicky v severozápadních Čechách a na severní Moravě) ať už přirozeným pohybem obyvatelstva, které po ekonomické transformaci již nedosáhne na kvalitní a mnohdy ani na standardní bydlení a jedinou šancí jsou pro něj byty buď nižšího standardu nebo v neatraktivní lokalitě, vždy však, alespoň zpočátku, levnější (výměny), anebo řízeně, bytovou politikou obce (vystěhovávaní skutečných i domnělých dlužníků, selektivní přidělování bytů v pořadnících, privatizace bytového fondu).

Brzy se stávají semeništěm sociálně patologických jevů. Alkoholismus, domácí násilí, lichva nebo týrání dětí je denní realitou. Všepronásádlivý pocit bezvýchodnosti, pramenící z absence nástrojů změny a receptů na úspěch (které jakoby vlastnili jen ti „mimo skupinu“, ať už je definována lokálně, etnicky nebo příbuzensky), a jeho reprodukce přes generace, společně s potvrzováním tohoto pocitu ze strany okolního světa, který se stal v mnoha svých životně důležitých aspektech již nesrozumitelným (a v mnoha dalších ani nikdy srozumitelným být nezačal), tento pocit se zhmotňuje v modřinách, kocovinách a špíně, v přeplněných nefunkčních bytech, na vysvědčeních a v evidencích úřadu práce, v soudních rozhodnutích a v kručení v břiše. Jakoby nebylo jiného osudu, nebylo jak, nebylo kdy, nebylo kam a snad už ani nebylo proč tento svět opustit“.

² Vzhledem k sociální, ekonomické a demografické dynamice vývoje lze předpokládat, že obraz těchto lokalit není statický a bude se měnit v čase a prostoru.

II. Agentura a politika státu

Vláda České republiky se ve svém Programovém prohlášení v roce 2007 zavázala vytvořit Agenturu, která bude zajišťovat komplexní služby při předcházení sociálnímu vyloučení a jeho odstraňování v sociálně vyloučených lokalitách.

Vytvořením Agentury se vláda rozhodla reagovat na dramatický nárůst sociálně i prostorově vyloučených lokalit, k němuž dochází v posledních desetiletích a který dnes představuje jeden z hlavních sociálních problémů státu. Jak jsme se již výše zmiňovali, přes opakované snahy exekutivy zůstává současná situace velké většiny sociálně vyloučených Romů kritická. Dlouhodobě je charakteristická chudobou ve srovnání s průměrem populace, která je důsledkem zejména dlouhodobé nezaměstnanosti, nízké úrovně dosaženého vzdělání, etnické a sociální diskriminace a dlouhodobé závislosti na systému státní sociální podpory. Fakticky se výše uvedené jevy projevují ve vzniku nebo rozšiřování sociálně vyloučených lokalit s většinou romského obyvatelstva. Jejich pozice dovoluje konstatování, že Romové jako celek jsou skupina bytostně ohrožená sociálním vyloučením. Neřešení dlouhodobě kritické sociální situace Romů znamená pro společnost stále rostoucí náklady vyplývající ze sociálního vyloučení a v některých případech z protiprávního postupu veřejné moci. Snižuje se také tržní cena nemovitostí, blízkých sociálně vyloučeným lokalitám. Jiným typem nákladů, které při neřešení situace ponese všichni obyvatelé České republiky, mohou být zahraničně politické – ať už v symbolické rovině zhoršení našeho kreditu, tak v praktické rovině při rozhodování o režimu udělování víz pro občany ČR do různých zemí. Neschopnost státu vyřešit pozitivně sociální vyloučení Romů může také vést k posilování tendencí vyřešit shora popsané problémy za použití krátkozrakých extremistických postupů a v dlouhodobém hledisku tak může být ohrožena i stabilita demokratických základů České republiky. Stát do současnosti přijal jak na exekutivní úrovni, tak na úrovni legislativní některá opatření, podporující sociální začleňování obecně. Jde především o zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a zákon č. 248/2000 Sb., o regionálním rozvoji. V této souvislosti lze konstatovat, že nečinnost státu v této oblasti by mohla být považována za porušení jeho závazků z mezinárodních smluv a závazků vyplývajících z členství ČR v EU, Radě Evropy³. Také v rámci významné mezinárodní aktivity

³ Kromě činnosti obecně zaměřené na národnostní menšiny Rada Evropy vyvinula celou řadu aktivit, jejichž úkolem je řešit specifické problémy s nimiž se především Romové a Travelleri v Evropě setkávají. Otázka Romů a Travellerů se dostala do popředí pracovního zájmu Rady Evropy, odrážejíce tři hlavní priority organizace, zejména:

- ochrana menšin
- boj proti rasismu a intoleranci
- problematika sociálního vyloučení

Rada Evropy se zabývá otázkami Romů a Travellerů již více než 20 let. Jedním z hlavních cílů Rady Evropy je podporovat a vézt členské státy k vytváření komplexních strategií a programů s přímým zapojením Romů a Travellerů na jejich vytváření a následném naplňování.

Právní nástroje

Vedle Evropské úmluvy o lidských právech se mohou snahy o řešení problematiky Romů opřít o následující dokumenty:

- Evropská sociální charta (revidovaná verze)
- Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin
- Evropská charta regionálních a minoritních jazyků

Doporučení

Doporučení 4 (2005) Výboru ministrů členským státům na zlepšení podmínek bydlení Romů a Travellerů v Evropě

Doporučení 14 (2004) Výboru ministrů členským státům týkající se pohybu a táboření Travellerů v Evropě

Doporučení 17 (2001) Výboru ministrů členským státům na zlepšení ekonomické situace a zaměstnanosti Romů/Cikánů

Dekády romské inkluze 2005 – 2015, se Česká republika ve svém **Národním akčním plánu** mimo jiné zavázala k vytvoření „implementační Agentury pro sociální smír, která bude komplexně poskytovat služby v oblasti bydlení, zaměstnanosti, vzdělávání a zdraví“.⁴

Materiál předložený vládě navrhl vytvořit **Agenturu pro sociální začleňování v romských lokalitách, jejímž hlavním úkolem bude inkluze sociálně vyloučených skupin obyvatelstva v partnerství se samosprávami, nestátními neziskovými organizacemi, školami a vzdělávacími institucemi, místními zaměstnavateli a zástupci romských komunit na regionální a lokální úrovni. Tohoto cíle Agentura má dosáhnout implementací komplexních řešení, šitých na míru místním podmínkám, při efektivním využití evropských Strukturálních fondů a národních dotačních programů.** Agentura má působit přímo v lokalitách sociálního vyloučení a její cílová skupina je vymezena primárně vybranými lokalitami a na ně vázanými sociálními institucemi.

Agentura má zásadně nediskriminační charakter a v lokalitách působení má sloužit k podpoře procesů začleňování všech občanů ve prospěch Romů i majoritní společnosti. Návrh na vytvoření Agentury reagoval na **obecné trendy moderní evropské sociální politiky**, která se opírá o principy subsidiarity, spolupráce v rámci lokálních partnerství, síťování sociálních partnerů, zapojení cílových skupin do tvorby koncepcí sociální a rodinné politiky a ovlivňování veřejného mínění. Koncept Agentury prosazuje komplexní intervenci šitou na míru lokálním potřebám a specifikům. Na zpracování materiálu se podílela řada odborníků a zástupců klíčových resortů (především ministerstvo práce a sociálních věcí, školství mládeže a tělovýchovy, financí, pro místní rozvoj a vnitra). Materiál byl opakovaně podroben veřejné debatě, které se zúčastnilo přibližně 400 zástupců samospráv, státní správy, nestátních neziskových organizací poskytujících služby v sociálně vyloučených romských komunitách, podnikatelské sféry a další. Návrh byl projednáván ve výborech a pracovních skupinách Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity a 18. září 2007 byl touto radou schválen. Materiál byl rovněž opakovaně konzultován s mezinárodními odborníky v oblasti sociální inkluze (Světová banka, UNDP). Připomínky a návrhy, které z těchto veřejných debat vzešly, byly zpracovány do materiálu schváleného vládou.

III. Vládní usnesení

- **Vládní materiál 74/08**

Usnesení vlády České republiky ze dne 23. ledna 2008 č. 85 k vytvoření Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách (č.j.: 17403/07-KRP), tímto usnesením vlády schválila návrh **pilotního projektu** k vytvoření Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách, obsažený v části III. materiálu včetně návrhu finančního a personálního zabezpečení **v letech 2008 – 2010**; uložila vedoucímu Úřadu vlády finančně zabezpečit v rámci rozpočtu Úřadu vlády realizaci pilotního projektu k vytvoření metodiky práce a zajištění činnosti Agentury v letech 2009 – 2010; dále zavázala vedoucího Úřadu vlády ve spolupráci s ministryní, v jejíž působnosti jsou lidská práva a národnostní menšiny předložit žádost o finanční podporu v rámci oblasti podpory **3.2 „Podpora sociální integrace příslušníků romských lokalit“ Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost** Ministerstva práce a sociálních věcí formou individuálního projektu na částečné zabezpečení realizace pilotního projektu Agentury v návaznosti na vyhlášení výzvy, a od 1. února 2008 zajistit realizaci aktivit pilotního projektu Agentury v rámci působnosti nově vzniklého odboru pro sociální začleňování v romských lokalitách Úřadu vlády; dále uložila ministryni, v jejíž působnosti jsou lidská práva a národnostní menšiny vyhodnotit účinnost pilotního projektu

a Travellerů v Evropě

Doporučení 4 (2000) Výboru ministrů členským státům týkající se vzdělání romských/cikánských dětí v Evropě

Doporučení 1 (1983), týkající se nomádsky žijících osob bez či s neurčitou státní příslušností

Doporučení 13 (1975) týkající se sociální situace nomádsky žijících osob v Evropě

⁴ (<http://www.vlada.cz/cs/rvk/rzrk/dekadaromskeinkluze/akcniplandekady/default.html>)

Agentury, včetně zájmu dalších obcí a měst po jejích službách, a v závislosti na výsledcích projektu navrhnout další postup, včetně institucionálního zabezpečení Agentury s konkrétní právní subjektivitou; tyto úkoly měli být realizovány v součinnosti s dalšími resorty.

První část materiálu III. popisuje situaci v sociálně vyloučených romských lokalitách, zejména pokud jde o příčiny nezaměstnanosti, závislost na sociálních dávkách, úroveň vzdělání a situaci v oblasti bydlení.

Následující část shrnuje dosavadní postupy státní správy, které sice zpomalují postupující trend sociálního vyloučení, avšak nemohou ho zastavit, natož obrátit. Zároveň jej nejsou s to systémově a provázaně řešit. Za hlavní překážky komplexních řešení lze považovat:

- i. neprovázanost jednotlivých postupů a resortismus;
- ii. nezacílenost a nekoordinovanost dotační politiky státu v oblasti romské integrace;
- iii. nedostatečné uplatňování integračních koncepcí na místní úrovni obcemi a městy;
- iv. nedostatečná reflexe příkladů dobré praxe, které se osvědčily jako efektivní nástroje sociální inkluze.

V třetí části je podrobně popsán návrh vytvoření Agentury včetně vymezení cílů, principů, úkolů a oblastí působnosti Agentury. Součástí materiálu je popis realizace úvodní, tříleté, fáze implementace Agentury, včetně indikátorů měřitelnosti úspěšnosti tohoto nástroje. Tato fáze bude probíhat formou pilotního projektu, jehož realizátorem bude Odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách, který vznikl od 1. ledna 2008 na Úřadu vlády ČR. Od roku 2010 se pak předpokládá vznik Agentury jako instituce se samostatnou právní subjektivitou. Materiál obsahuje jako přílohu rozpočet financování Agentury ze státního rozpočtu v roce 2008.

- *Vládní materiál 848/08*

Usnesení vlády České republiky ze dne 9. června 2008 č. 731 o změně usnesení vlády ze dne 23. ledna 2008 č. 85, k vytvoření Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách a k informaci o organizačním zajištění činnosti Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách (č.j.: 09256/08-ASZ). Důvodem navrhované změny usnesení vlády ze dne 23. ledna 2008 č. 85 byla skutečnost, že pilotní projekt fungování Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách byl koncipován tak, že jeho realizaci, a to až do přijetí příslušné zákonné úpravy, bude uskutečňovat Úřad vlády, a to nejen pokud jde o takové operativní úkoly, jako je činnost poradenská, pomoc lokálním partnerům při tvorbě projektů, spolupráce se vzdělávacími institucemi, ale i pokud jde o schvalování projektů a jejich financování. Tím činnost Úřadu vlády v určité míře překročila rámec jeho zákonné působnosti. Podle § 28 odstavec 2 tzv. kompetenčního zákona (zákon č. 2/1969 Sb., ve znění pozdějších předpisů) přísluší Úřadu vlády České republiky plnit úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti vlády České republiky a jejích orgánů. Kromě toho z § 7 odst. 1 písm. a) rozpočtových pravidel (zákon č. 218/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů) vyplývá, že ze státního rozpočtu se hradí výdaje na činnost organizačních složek státu, a to v rámci jejich působnosti; obdobně to platí podle § 10 odst. 1 cit. zákona, který se týká členění státního rozpočtu na kapitoly. Proto bylo navrženo, aby o vynakládání prostředků na projekty související s činností Agentury rozhodovala z pověření vlády ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny. Součástí materiálu je i podrobný přehled o organizačním zajištění činnosti Agentury v rámci Úřadu vlády odborem pro sociální začleňování v romských lokalitách.

- *Vládní materiál 23/09*

Usnesení vlády České republiky ze dne 12. ledna 2009 č. 62 o změně usnesení vlády ze dne 23. ledna 2008 č. 85 o rozšíření pilotního projektu Agentury o vybranou lokalitu Litvínov (č.j.: 19670/08-ASZ), v reakci na eskalaci napětí v lokalitě Janov, při zohlednění dalších důvodů byl Litvínov zařazen do pilotního projektu Agentury s tím, že podmínkou tohoto zařazení bude předložení ze strany města Litvínov do 30. června 2009 relevantního strategického dokumentu nebo plánu ke kultivaci sociálně vyloučených romských lokalit.

- *Vládní materiál 335/09*

Usnesení vlády České republiky ze dne 23. března 2009 č. 330 k Situační analýze sociálně vyloučených lokalit na území města Litvínova se zaměřením na sídliště Janov (č.j.: 05262/09-ASZ), Odbor pro sociální začleňování nechal vypracovat **Situační analýzu sociálně vyloučených lokalit na území města Litvínova se zaměřením na sídliště Janov**. Ministr pro lidská práva a menšiny shledal její obsah natolik důležitým, že ji předložil pro informaci vládě.

V současnosti je v mezirezortním připomínkovém řízení „*Situační analýza sociálně vyloučených lokalit města Chomutov s důrazem na exekuční praxi*“.

VI. Základní principy činnosti Agentury, nástroje a cíle

Hlavním záměrem Agentury je snižování a eliminace sociálního vyloučení v sociálně vyloučených romských lokalitách a jejich bezprostředním okolí. Dílčími cíli, vedoucími k naplnění uvedeného záměru, je zmapování sociální a ekonomické situace obyvatel lokalit, definování jejich potřeb v oblasti vzdělání, zaměstnanosti, bydlení a sociálních služeb, vznik lokálních partnerství, a především pomoc a odborné vedení při přípravě a realizaci lokálních strategií, směřujících k sociální integraci Romů. Agentura má pravidelně vyhodnocovat dopad své činnosti na cílové skupiny.

Základní principy činnosti Agentury:

- důsledně **antidiskriminační charakter veškeré činnosti,**
- **výstupy činnosti mají udržitelný charakter a vedou k systémovým změnám,**
- **komplexní přístup k řešení problémů,**
- překonávání resortismu, posilování komunikace a koordinace mezi resorty státní správy a odbory místní samosprávy, především v oblasti koordinace finančních zdrojů a zajištění provázanosti dílčích aktivit;
- aktivizace místních zdrojů (lidských, organizačních, finančních, institucionálních) prostřednictvím partnerství mezi samosprávou, neziskovým a podnikatelským sektorem a Agenturou,
- spolupráce subjektů na místní úrovni, které spoluvytvářejí lokální partnerství pro realizaci projektů,
- aktivní zapojení cílových skupin,
- **vytváření strategií šitých na míru pro jednotlivé lokality a jejich místní specifika,**
- zavádění osvědčených praxí, které se ukázaly jako životaschopné v některých lokalitách, jejich přizpůsobení a transfer do dalších lokalit,
- rovný přístup k sociálně vyloučeným skupinám obyvatel, tj. nejen k Romům,
- práce s celou sociálně vyloučenou rodinou
- úzká spolupráce s univerzitami a výzkumnými institucemi při mapování lokalit a v rozvoji kapacit lokálních partnerství,

- prostupnost poznatků z terénu směrem ke krajům a ústředním orgánům státní správy.

Při vytváření lokálních komplexních strategií chce Agentura kromě posilování institucionální, absorpční a administrativní kapacity poskytovat informace o příkladech dobré praxe, které se ukázaly funkční na jiných místech České republiky nebo Evropské Unie a spolupracovat na hledání inovativních postupů při řešení jednotlivých problémů. Primárním cílem lokální strategie je tvorba a realizace komplexních projektů, které vycházejí z lokální analýzy, jsou šité na míru zapojeným obcím a reagují na místní potřeby. Následující výčet možných aktivit a projektů, které Agentura částečně již nabízí a bude v lokalitách nabízet, slouží pouze jako příklad. Lokální partnerství mohou dle vlastního uvážení realizovat projekty, které budou zasahovat i do jiných oblastí. Agentura zejména:

- přispívá k naplňování úkolů stanovených v Konceptu romské integrace na úrovni obcí a krajů, koordinuje politiku státu v oblasti programů sociální inkluze romské menšiny;
- aktivně spolupracuje s klíčovými ministerstvy
- aktivně spolupracuje s kraji; specificky spolupracuje se sítí krajských romských koordinátorů
- zajišťuje poradenskou, koncepční, metodickou, mentorskou a kontrolní činnost v oblasti sociálního začleňování obyvatel vyloučených romských lokalit,
- podporuje a zároveň se podílí na vzniku místních partnerství tvorbě lokálních strategií,
- poskytuje know-how pro realizaci projektů zaměřených na sociální integraci,
- pozitivně motivuje samosprávy k hledání systémových a dlouhodobých řešení
- iniciuje a zprostředkovává sociální intervenci ve vyloučených romských lokalitách,
- pro samosprávy, ostatní lokální partnery a jejich cílové skupiny vypracovává nabídky služeb, které navazují na stávající integrační programy a vyrovnávací postupy, a podle lokálních potřeb je doplňuje,
- poskytuje poradenství a pomoc lokálním partnerům při tvorbě projektů a jejich předkládání v rámci strukturálních fondů EU, národních dotačních programů a dalších zdrojů,
- spolupracuje s univerzitami, vyššími odbornými školami a dalšími vzdělávacími institucemi při síťování lokálních partnerů, zapojuje studenty magisterského a postgraduálního studia (formou praxe) a absolventy vysokých a vyšších odborných škol do činností Agentury a jí podporovaných subjektů. Zejména půjde o posilování personálních, profesionálních, řídicích a fundraisingových kapacit lokálních partnerských subjektů.
- spolupracuje se středními školami sociálního a ekonomického směru a snaží se jejich studenty zapojit do činnosti v lokalitách,
- spolupracuje s rozvojovými a poradenskými agenturami a podle potřeby využívá jejich služeb,
- poskytuje zpětnou vazbu a informace z terénu Radě vlády ČR pro záležitosti romské komunity a ministerstvům,
- provádí analýzy dopadu své činnosti v konkrétních lokalitách, jednak na primární cílovou skupinu, reprezentovanou lokálními partnery, jednak na obyvatele sociálně vyloučených romských lokalit a ostatní obyvatele obce, v níž působí,
- zajišťuje zpracování nákladové analýzy ekonomické efektivity realizovaných opatření na lokální úrovni,
- vytváří vzdělávací programy pro lokální politiky, úředníky samospráv, zástupce škol aj. v nabídce programů zaměřených na integraci sociálně vyloučených komunit;
- na základě poptávky poskytuje základní informačně poradenský servis pro obce a města, v nichž primárně nepůsobí,
- působí na veřejné mínění prostřednictvím místních i celostátních sdělovacích prostředků.

Dne 28. listopadu 2007 MUDr. Džamila Stehlíková, předsedkyně Monitorovacího výboru, schválila Statut Monitorovacího výboru pro činnost Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách a Jednací řád Monitorovacího výboru pro činnost Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách

Statut Monitorovacího výboru pro činnost Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách určuje, vymezuje jeho činnost v rozsahu:

- pravidelně sleduje pokrok v dosahování cílů Agentury,
- monitoruje účinnost a efektivnost činnosti Agentury,
- schvaluje výběr pilotních lokalit či projektů financovaných z dotačních programů Agentury,
- schvaluje podněty pro legislativní iniciativy v oblasti integrace romské komunity,
- Výbor může ustavit pracovní skupiny pro řešení specifické problematiky.

Schůze Výboru se konají podle potřeby. Výbor má nejvýše 30 členů, kterými jsou předseda, místopředseda a další členové. Předsedou Výboru je ministr/ministryně, v jehož/jejíž kompetenci jsou lidská práva a národnostní menšiny, místopředsedou Výboru zmocněnec/zmocněnkyně pro lidská práva Vlády ČR. Členy Výboru jmenuje předseda Výboru. Na jednání Výboru mohou být přizváni experti jako tzv. stálí spolupracovníci Výboru. Členy Výboru jsou zástupci občanských členů Rady vlády pro záležitosti romské komunity, zástupci státní správy a samosprávy, odborníci, činní v oboru spadajícím do působnosti Výboru, zástupci nevládních neziskových organizací. Funkci Sekretariátu Výboru zajišťuje Odbor pro sociální začleňování. Jednání monitorovacího výboru upravuje Jednací řád Výboru který upravuje způsob jednání Výboru na jeho zasedáních a jednání pracovních skupin na jejich schůzích.

První jednání Monitorovacího výboru se uskutečnilo v roce 2007 a bylo na něm schváleno zařazení 12 lokalit do pilotní fáze Agentury, druhé zasedání se uskutečnilo na konci roku 2008 a ministryně pro lidská práva a menšiny na něm požádala členy o vyjádření k zařazení Litvínova jako třinácté lokality projektu. V pořadí třetí zasedání Monitorovacího výboru proběhlo v červnu 2009 s následujícím programem:

1. Představení nového ředitele odboru pro sociální začleňování v romských lokalitách při Úřadu vlády ČR (Agentura) – reflexe stávajícího stavu a aktuálně prováděných činností Agentury
2. Financování činnosti Agentury
 - a) individuální projekt OP LZZ
 - b) státní rozpočet
 - c) ostatní
3. Zhodnocení činnosti Agentury do května 2009
 - a) v pilotních lokalitách
 - b) centrální oddělení
4. Výhled činnosti Agentury do konce roku 2009 na lokální a centrální úrovni
5. Strategie pro plošnou fázi Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách od druhé poloviny roku 2010.
6. Standardy práce Agentury v lokalitách
7. Informace o činnosti pracovní skupiny pro zpracování „Strategie boje proti sociálnímu vyloučení“ (vzniklé na základě usnesení vlády ze dne 24. listopadu 2008 č. 1506)
8. Informace o stavu připravovaného zákona o Agentuře pro sociální začleňování v romských lokalitách

V souvislosti s Usnesením vlády ČR ze dne 24. listopadu 2008 č. 1506, kterým bylo ministru vnitra uloženo předložit do 28. února 2009 vládě základní materiál s analýzou příčin narůstajícího extremismu a návrhy řešení, byl ministr vnitra pověřen vypracováním materiálu, obsahujícího identifikace problémových oblastí, souvisejících s otázkou sociálního vyloučení. Ministerstvo vnitra konstatuje, že problémy spojené se sociálním vyloučením mohou bez okamžité a odborné intervence postupem času vyústit ve vážné sociální otřesy, v hlubokou krizi demokracie a víry ve státní instituce a koncept právního státu. V této souvislosti Vláda České republiky dne 23. března 2009 přijala Usnesení č. 331 k řešení aktuálních problémů sociálního vyloučení, které ukládá ministru, v jehož působnosti jsou lidská práva a národnostní menšiny, za účelem zpracování Strategie boje proti sociálnímu vyloučení, sestavit pracovní skupinu složenou ze zástupců Úřadu vlády, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva vnitra, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva financí, zástupců odborné veřejnosti a zainteresovaných nevládních organizací. Tuto strategii pak do 31. prosince 2009 předložit vládě.

K řešení úkolu vyplývajícího z usnesení poskytuje Agentura ministrovi pro lidská práva a menšiny podklady, informace a doporučení.

Přípravy zpracování strategie započaly v dubnu 2009, v současné době je z rozhodnutí ministra připraven tento pracovní itinerář:

- 1) zpracování analytických podkladů, které odkazují především k již existujícím strategickým dokumentům, zpracování základní kostry strategie včetně sumy návrhů opatření,
- 2) práce expertní skupiny složené ze zástupců Úřadu vlády, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva vnitra, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva financí, zástupců odborné veřejnosti a zainteresovaných nevládních organizací; expertní skupina projedná především navrhovaná opatření, doplní je, zpřesní,
- 3) finalizace dokumentu.

1. Realizace **pilotního projektu Agentury** v rámci struktury Úřadu vlády

1.1 Vznik odboru pro sociální začleňování v romských lokalitách

Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách vznikla podle usnesení vlády ze dne 23. ledna 2008 č. 85. V souladu s tímto usnesením byl **v rámci struktury Úřadu vlády zřízen odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách**. Úřad vlády je ústředním orgánem státní správy dle zákona č. 219/2002 Sb., kterým se provádí změny v soustavě ústředních orgánů státní správy České republiky a mění se zákon č. 2/1969 Sb. Tímto zákonem je také stanovena působnost **Úřadu vlády**, podle které úřad **plní úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti vlády**. Organizační strukturu vymezuje Organizační řád úřadu vlády dle kterého odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách je součástí sekce pro lidská práva.

Podle organizačního řádu platného v roce 2008 odbor koordinuje přístup orgánů veřejné správy k řešení problematiky příslušníků romských komunit na místní úrovni, spolupracuje mezi orgány veřejné správy a dalšími institucemi na místní úrovni v oblasti sociálního začleňování příslušníků sociálně vyloučených romských komunit a integrace romských komunit na místní úrovni, monitoruje a vyhodnocuje zapojení nestátních neziskových organizací a samospráv do využívání finančních prostředků ze strukturálních fondů EU na místní úrovni, dále zajišťuje činnost Agentury (úkoly blíže vymezeny usnesením vlády ze dne 9. června 2008 č. 731), spoluprací s územními samosprávnými celky a nevládními organizacemi při integraci příslušníků romských komunit a boji proti sociálnímu vyloučení na místní úrovni a realizuje dotační program.

Odbor je řízen ze dvou řídicích míst:

1. **ve věcech pracovněprávních a organizačních je řízen vedoucím Úřadu vlády,**
2. **ve věcech odborných a metodických je řízen ministrem, v jehož působnosti jsou lidská práva a menšiny.**

1.2 Personální zajištění odboru pro sociální začleňování v romských lokalitách

Odbor má vedoucím Úřadu vlády, na základě návrhu ministra, v jehož působnosti jsou lidská práva a menšiny, jmenovaného ředitele, který je zařazen ve 14. platové třídě. Přímě pod ředitele spadá jeho asistentka zařazená do 9. platové třídy. Dle Organizačního řádu Úřadu vlády se odbor člení na oddělení řízení a koordinace a oddělení lokálních koncepcí a sociálního začleňování. Oddělení mají dva vedoucí v 12. platové třídě. Oddělení řízení a koordinace má čtyři referenty státní správy v 10. platové třídě. Oddělení lokálních koncepcí má sedm referentských tabulkových míst v 10. platové třídě.

I když Agentura formálně vznikla již 23. ledna 2008, její **první ředitel** byl **jmenován až 1. dubna 2008**. K obsazení pozic došlo v měsících března, dubna a květen. Nepodařilo se zabránit fluktuaci zaměstnanců a odbor nebyl nikdy plně personálně obsazen. Všichni zaměstnanci mají smlouvy na dobu určitou, a to do konce roku 2009. Tento termín se nekryje s usnesením vlády, které předpokládá organizační zajištění projektu v rámci Úřadu vlády do roku 2010.

V roce 2008 odbor zajišťoval některé své činnosti také dohodami o pracovní činnosti. Konkrétně se jednalo o šest pracovníků.

K červnu 2008 byly obsazeny všechny pracovní pozice, respektive k plnému obsazení má dojít k 1.7.2009 nástupem metodika lokálních koncepcí na oddělení lokálních koncepcí a dále

nástupem lokálního konzultanta v rozsahu úvazku 0,5 do lokality Břeclav. Od 18.5.2009 je obsazena pozice zástupce ředitele.

1.3 Finanční zajištění činnosti odboru pro sociální začleňování v romských lokalitách v rámci rozpočtové kapitoly Úřadu vlády v roce 2008

Rozpočet Agentury v rámci kapitoly 304 Úřadu vlády byl v roce 2008 členěn do následujících položek: 5011 Platy zaměstnanců v pracovním poměru; 5021 Ostatní osobní výdaje; 5031 Povinné na veřejné zdravotní pojištění; 5137 Drobný hmotný dlouhodobý majetek; 5139 Nákup materiálu; 5164 Nájemné; 5166 Konzultační, poradenské a právní služby; 5169 Ostatní služby; 5173 Cestovné tuzemské; 5173 Cestovné zahraniční; 5175 Pohoštění ostatní externí; 5229 Ostatní neinvestiční transfery neziskovým apod. organizacím; 5321 Neinvestiční transfery obcím; 5342 Převody fondu kulturních a sociálních potřeb.

Odbor měl tři zdroje finančních prostředků:

- 1. 13,5 mil. Kč ze státního rozpočtu na vlastní provoz,**
- 2. 13,0 mil. Kč určené na neinvestiční transfery z prostředků RVZRK,**
- 3. 10,0 mil. Kč z prostředků individuálního projektu.**

Schválený rozpočet Agentury na vlastní provoz na rok 2008 byl stanoven ve výši 13 500 tis. Kč. Další finanční prostředky byly alokovány na dotační program, který byl původně určen pro pilotní lokality, v nichž Agentura primárně působila. Dotační program byl rozpočtován ve výši 13 000 tis. Kč, z toho 6 000 tis. Kč dotace obcím a 7 000 tis. Kč pro nestátní neziskové organizace. Podle následného zjištění však nastavený mechanismus poskytovaných dotačních prostředků z kapitoly ÚV ČR na základě zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, není v souladu s platnými právními předpisy (zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a vyhlášky MF ČR č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě), které stanoví pravidla pro výdaje organizačních složek státu. Tyto předpisy neumožňují smluvně poskytovat prostředky na služby a zboží, jejichž přímým příjemcem není Úřad vlády ČR. Z toho důvodu byly finanční prostředky ve výši 11 550 tis. Kč z dotačního programu převedeny do výdajů samotné Agentury tak, aby bylo zajištěno jejich efektivní využití, v položce dotace bylo ponecháno 1 450 tis. Kč, které však zůstaly i nadále nečerpány.

Konstatuje, že odvolaný ředitel Agentury v rozhodné době připravoval směrnice pro dotační řízení v obdobném režimu, ve kterém realizuje dotační řízení kancelář Rady vlády pro záležitosti romské komunity. Posléze rozhodl o změně způsobu posuzování přidělování přímé podpory subjektům v lokálním partnerství, a to hlasováním partnerů a schválením ředitelem Agentury. Tento princip přidělování prostředků byl však posléze shledán v rozporu s výše uvedenými předpisy a nerealizován.

Prostředky z individuálního projektu ve výši 10 000 tis. Kč nebyly čerpány, nedošlo k vydání podmínek k použití prostředků na realizaci projektu „Agentura v romských lokalitách“ ze strany MPSV vůči Úřadu vlády. Projekt, který byl schválen k realizaci od 1.6.2008, tedy doposud nebyl zahájen. Agentura nemůže realizovat oproti plánu vyplývajícího z projektu přímou finanční podporu formou zakázek na projekty generované lokálními partnerstvími, neboť ze strany Agentury není možné hradit služby, jejichž plnění není určeno ve prospěch objednatele, ale třetí strany. Projekt zůstal nerealizován proto, že celých 55% rozpočtových výdajů bylo určeno právě na podporu projektů třetích subjektů.

Platy zaměstnanců byly po úpravách rozpočtovány částkou 4 913 tis. Kč, čerpány byly ve výši 3 862,21 tis. Kč, tj. 78,61 % upraveného rozpočtu. Položka nebyla dočerpána z důvodu postupného najímání zaměstnanců v 1. pololetí roku 2008. Prostředky na platy a ostatní platby za provedenou

práci byly vynakládány účelně v souladu s platnými předpisy. Limit počtu zaměstnanců nebyl překročen.

Celkové výdaje Agentury v roce 2008 činily 19 255,80 tis. Kč. Z těchto prostředků bylo hrazeno personální, administrativní a technické zajištění činnosti Agentury, zajištění zázemí pro jednotlivá lokální partnerství a zpracování analýz a pilotní ověřování variant řešení problematiky sociálního začleňování v romských lokalitách (vybrané projekty ve spolupráci s partnery, jejichž výstupy byly primárně určeny pro Úřad vlády, a sekundárně prospěly obyvatelům sociálně vyloučených lokalit.

Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách				
Druhové členění	Název položky	Upravený rozpočet v Kč	Čerpání k 31.12.2008	Nespotřebované výdaje
5011	Platy zaměstnanců v pracovním poměru - Agentura	4 913 000,00	3 862 206,00	1 050 794,00
5021	Ostatní osobní výdaje - Agentura	1 000 000,00	648 250,00	351 750,00
5031	Povinné pojistné na sociální zabezpečení - Agentura	1 537 000,00	1 184 342,00	352 658,00
5032	Povinné pojistné na veřejné zdravotní pojištění	532 000,00	409 984,00	122 016,00
5137	Drobný hmotný dlouhodobý majetek - Agentura	900 000,00	402 057,35	497 942,65
5139	Nákup materiálu jinde nezařazený - Agentura	500 000,00	462 626,00	37 374,00
5164	Nájemné - Agentura	500 000,00	216 500,00	283 500,00
5166	Konzultační, poradenské a právní služby - Agentura	3 650 000,00	2 324 267,80	1 325 732,20
5169	Překlady - Agentura	200 000,00	62 118,00	137 882,00
5169	Ostatní služby - Agentura	10 000 000,00	8 926 463,80	1 073 536,20
5173	Cestovné tuzemské - Agentura	400 000,00	276 752,50	123 247,50
5173	Cestovné zahraniční - Agentura	600 000,00	297 231,41	302 768,59
5175	Pohoštění ostatní externí - Agentura	200 000,00	105 756,56	94 243,44
5229	Ostat. neinv. transfery neziskovým a podobným org.	0,00	0,00	0,00
5321	Neinvestiční transfery obcím - Agentura	1 450 000,00	0,00	1 450 000,00
5342	Převody fondu kulturních a sociálních potřeb	118 000,00	77 244,00	40 756,00
	CELKEM	26 500 000,00	19 255 799,42	7 244 200,58
Operační program lidské zdroje a zaměstnanost				
Druhové členění	Název položky	Upravený rozpočet v Kč	Čerpání k 31.12.2008	Nespotřebované výdaje
5169	Ostatní služby - OPLZZ SR	1 500 000,00	0,00	1 500 000,00
5169	Ostatní služby - OPLZZ EU	8 500 000,00	0,00	8 500 000,00
	CELKEM	10 000 000,00	0,00	10 000 000,00

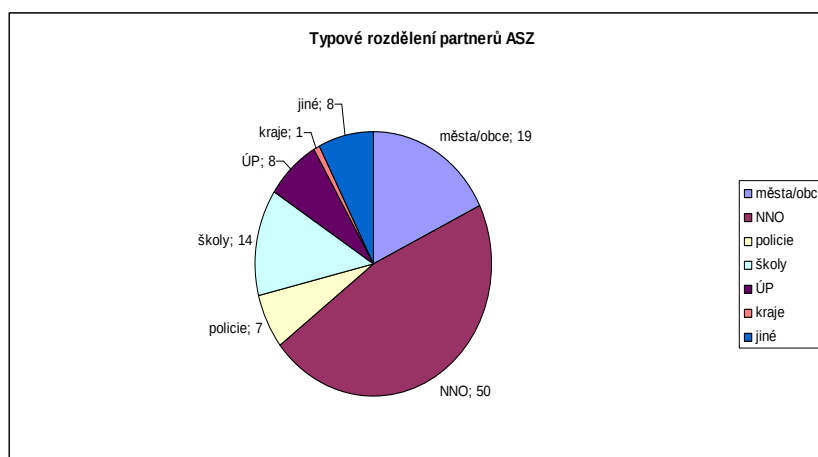
1.4 Realizace hlavních úkolů odboru pro sociální začleňování v romských lokalitách v roce 2008

1.4.1 Vznik a rozvoj lokálních partnerství

Do pilotní fáze agenturního projektu bylo v rozsáhlém dotazníkovém šetření vybráno šest českých a šest moravských lokalit, a to na základě deklarované ochoty samospráv s Agenturou spolupracovat a na základě vytvořeného nebo rozpracovaného strategického plánu sociální inkluze, ať už měl formálně jakoukoli podobu (komunitní plán sociálních služeb, strategie romské integrace, integrovaný plán rozvoje města, atp.).

Místa realizace byla vybrána také podle velikosti aglomerací tak, aby proces sociálního začleňování byl pilotně ověřen ve všech typech územních sídel – od obcí, respektive regionálně propojených sítí obcí přes malá a střední města až po největší městské aglomerace, ve kterých je nutné spolupracovat s územními celky na úrovni městských částí.

Základním nástrojem působení Agentury v lokalitách se stala **platforma tzv. lokálního partnerství**. Jedná se o neformální uskupení organizací, ale i jednotlivců, kteří mohou přispět k sociálnímu začleňování v dané oblasti. Lokální partnerství byla založena ve všech lokalitách Agentury. Nejprve byla lokální partnerství formována intenzivně, na základě kvalifikace lokálního konzultanta a podle specifických podmínek v místě. **Od začátku roku 2009** jsou však lokální partnerství **standardizována, vzniká metodika práce lokálního konzultanta**. To obsahuje vždy všechny náležitosti **situační analýzy v lokalitách**, v konkrétní obci/regionu, a dále **formalizovaný sled kroků, které vyústí ve vyhotovení místní strategie sociálního začleňování**, jež je **přijata Radou města a slouží jako závazný dokument pro další postup v sociálním začleňování v místě**. Stala se prostorem pro společné vytváření lokálních koncepcí, strategií a z nich vycházejících návrhů projektů, které povedou ke zlepšení života v dané lokalitě, a to nejen v úzkém slova smyslu, tedy života v sociálně vyloučené oblasti, ale i v obci jako celku. V případě některých lokalit implementovala postupy strategického plánování na konceptu lokálního partnerství do níž započte aktivity, např. komunitní plánování. Role Agentury v tomto procesu byla nezastupitelná.

V každém z lokálních partnerství byl zastoupen klíčový člen: město, obec (19) a kraj (1). Dalšími strategickými partnery byly zejména nestátní **neziskové organizace (50)**. **Důležitými partnery byla také policie (7), školy (14), úřady práce (8)**. V některých lokálních partnerstvích byli i členové z řad **Probační a mediační služby ČR** či **pedagogicko-psychologické poradny**.

Tab. č. 2: Podoba Lokálních partnerství

LP/partneři	samospráva	státní správa**	NNO	vzdělávací instituce	Policie	církevní organizace	jiné
Roudnice n/L	1	1	1	0	0	1	0
Šluknovsko	6	0	6	1	0	1	0
Broumov	1	1	3	1*	0	0	0
Ústí n/L	1	1	2	1	1	3	0
Slezská Ostrava	1	1	2	3	1	1	2
Holešov	1	1	2	2	3	1	0
Břeclav	1	1	1	0	0	3	0

Brno	1	0	2	0	0	0	0
Přerov	1	1	5	4	2	0	1
Jesenicko	7	1	8	3	1	3	0
Most	1	1	3	2	0	2	0
Cheb	1	2	5	1	1+1*	1	1
celkem 122	23	11	40	18	10	16	4
podíl	19%	9%	33%	15%	8%	13%	3%

(* bez Memoranda o spolupráci, počítáno jako součást samosprávy: Městská policie, ZŠ)

(** v drtivé většině ÚP)

Tab. č. 3: Vznik Lokálních partnerství

LP/vznik	na zelené louce	Shodné s již existující platformou	opírající se o již existující platformu/y*
Roudnice n/L	X		
Šluknovsko	X		
Broumov	X		
Ústí n/L			x (IPRM)
Slezská Ostrava	X		
Holešov			x (KPSS)
Břeclav			x (KPSS)
Brno			x (PSI, KPSS, IPRM)
Přerov			x (IPRM)
Jesenicko	X		
Most			x (IPRM)
Cheb	X		
celkem 12	6	0	6
podíl	50%	0%	50%

(* nemyslíme tím strategický dokument, ale etablovanou pracovní skupinu, jež jej vytváří)

Přestože je lokální partnerství neformálním uskupením bez právní subjektivity, podmínkou k jeho založení je podepsání Memoranda o spolupráci mezi obcí a Agenturou. Tato přístupová domluva o partnerství neruší nijak samostatnou právní subjektivitu přístupujících členů a také neomezuje jejich aktivity a působnost vně kruhu lokálního partnerství. Lokální partnerství je platformou otevřenou, je možné přijmout na základě shody další členy a také stávající členové ji mohou kdykoli opustit. Některá lokální partnerství si pro řešení specifických oblastí sociálního začleňování zřídila tématické pracovní skupiny.

Tab. č. 4: Podoba Lokálních partnerství II.

LP/podoba	jednovrstevné (rovnost partnerů)	vícevrstevné (nerovnost partnerů)	jednovrstevné s příležitostnými hosty
Roudnice n/L	X		
Šluknovsko	X		
Broumov	X		
Ústí n/L		X	
Slezská Ostrava	X		
Holešov	X		
Břeclav			X

Brno			X
Přerov		X	
Jesenicko	X		
Most	X		
Cheb	X		
Celkem 12	8	2	2
Podíl	2/3	1/6	1/6

Tab. č. 5: Podoba Lokálních partnerství III.

LP/podoba	rozdělené do pracovních skupin	bez pracovních skupin
Roudnice n/L		X
Šluknovsko	X	
Broumov	X	
Ústí n/L	X	
Slezská Ostrava	X	
Holešov	X	
Břeclav	X	
Brno		X
Přerov	X	
Jesenicko	X	
Most		X
Cheb	X	
celkem 12	9	3
podíl	75%	25%

Detailní popis podoby jednotlivých lokálních partnerství i další podrobnosti z jejich činnosti uvádíme v Příloze č. 1 - Přehled za jednotlivé lokality.

1.4.2 Realizace kvalitativních a kvantitativních sociologických výzkumů

Uvádíme výčet nejdůležitějších výzkumů realizovaných odborem pro sociální začleňování buď samostatně a nebo formou spolufinancování.

• **Dlouhodobý monitoring situace romských komunit – moravské lokality**

Výzkumný projekt *Dlouhodobý monitoring romských komunit v České republice* byl založen Usnesením vlády České republiky č.8 ze dne 4.ledna 2006. Jeho cílem je pravidelně, systematicky a dlouhodobě měřit efektivitu opatření směřujících k integraci romské populace a účelnost vynakládání veřejných prostředků do této oblasti (řešitelem výzkumu byla *Fakulta sociálních studií Masarykovy university v Brně*).

V roce 2008 se v rámci tohoto projektu uskutečnil etnograficko antropologický kvalitativní výzkum *v sociálně vyloučených romských lokalitách na Moravě*, kde působí Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách. Jsou to lokality v těchto městech (regionech): Brno, Břeclav, Holešov, Jesenicko, Přerov, Slezská Ostrava (v této lokalitě nebyl výzkum z kapacitních důvodů dokončen).

Cílem výzkumu bylo získat základní informace o současné situaci sociálně vyloučených romských lokalit a podrobný popis mechanismu sociálního vyloučení. Součástí výzkumu byl i sběr kvantitativních dat pro konstrukci indikátorů efektivity aplikovaných opatření pro potřeby Agentury.

Výstupem výzkumu je „Závěrečná analytická zpráva“ obsahující 5 analytických zpráv z lokalit popisujících situaci v lokalitě. Každá lokální zpráva obsahuje popis vybraných kvantitativních indikátorů pro hodnocení efektivity realizovaných opatření, případovou studii zaměřenou na jednu oblast sociálního vyloučení (V lokalitě Brno – Cejl je to vzdělávání, v ostatních lokalitách bydlení), a část popisující životní trajektorie sociálně vyloučených obyvatel (zaměstnanost, vzdělání, zdravotní péče, ekonomické transfery). Závěrečná zpráva obsahuje i souhrn zkušeností z terénního výzkumu a doporučení pro další pokračování výzkumu.

- **Politika zaměstnanosti ve vztahu k Romům – Posouzení kvalifikačních předpokladů a dovedností Romů pro jejich uplatnění na trhu práce**

Jedná se o projekt Vlády České republiky a Světové banky zaměřený na otázky zaměstnanosti Romů. Zaměřil se na sběr informací o stavu vyloučených romských lokalit ve vztahu k trhu práce (kvantitativní výzkum zaměstnanosti romské populace a kvalitativní výzkum mezi pracovníky relevantních institucí realizovaný Etnologickým ústavem Akademie věd České republiky) a na zjištění důvodů, které vedou k vylučování Romů z trhu práce.

Výstupem projektu je expertní studie „Česká republika – Šance na zlepšení zaměstnanosti Romů“. Identifikuje hlavní překážky zaměstnanosti Romů a přináší doporučení pro zvýšení zaměstnanosti Romů. Hlavní zjištění studie:

- většina Romů, v produktivním věku, kteří žijí v sociálně vyloučených romských lokalitách, nejsou nezaměstnaní, ale nacházejí se mimo rámec pracovních sil,
- hlavním prediktorem úspěchu Romů na trhu práce je úroveň dosaženého vzdělání a kvalifikace,
- Romové v sociálně vyloučených romských lokalitách mají značně nižší úroveň dosaženého vzdělání a trpí rozsáhlým nedostatkem funkční gramotnosti,
- nedochází k mezigeneračnímu zvyšování vzdělanosti a úroveň dosaženého vzdělání Romů se od počátku přechodu k tržní ekonomice spíše zhoršila,
- v celé ČR a zejména v mnoha sociálně vyloučených romských lokalitách je malá poptávka po pracovních silách s nízkou kvalifikací a Romové často soutěží se zahraničními dělníky,
- rozsáhlá zadluženost romských domácností v sociálně vyloučených lokalitách působí jako překážka formálního zaměstnání,
- mnoho Romů je závislých na sociálních transferech, které byly až donedávna poměrně vysoké v porovnání s mzdami v málo kvalifikovaných nebo nekvalifikovaných povoláních,
- i když mnoho nezaměstnaných Romů hledá podporu při hledání zaměstnání u úřadů práce, značné části z nich se jim jí nedostává.

- **Romská populace a zdraví**

Mezinárodní srovnávací výzkum zdravotního stavu romské populace v rámci projektu SASTIPEN. Výzkum probíhá v Albánii, Bulharsku, České republice, Maďarsku, Portugalsku, Rumunsku a Španělsku. Hlavním cílem výzkumu je shromáždit co nejvíce informací o zdravotním stavu romské populace v jednotlivých zemích a porovnat je se zdravotním stavem celé populace. V roce 2008 se uskutečnil sběr dat na vzorku 1200 respondentů (800 dospělých a 400 nezletilých) v ČR. Výzkum se uskutečnil na celém území České republiky kromě Jihočeského kraje a kraje Vysočina. V současné době se zpracovávají datové soubory a připravují další podklady pro zpracování analytické studie. Pro analýzu budou kromě sebraných dat použita data z Národního průzkumu zdraví a další srovnatelná data (Výzkum 2001, výzkum 2008 – Jižní Čechy).

- **Právo na rovný přístup k přiměřenému bydlení – kasuistiky**

Kasuistiky, na jejichž základě byla zpracována shrnující studie, byly sestaveny na základě rozhovorů s občany, kteří pociťují jako jeden ze svých základních životních problémů problémy spojené s bydlením. Jednalo se o sociálně vyloučené lokality v Brně, Kladně, Ostravě, Pardubicích a Praze, v nichž převážnou většinu obyvatel tvoří Romové.

- **Evaluace protidluhových programů**

Materiál analyzuje aktuální sociologické a právní aspekty problematiky zadlužování obyvatel sociálně vyloučených lokalit, v tom kontextu posuzuje některá opatření realizovaná dosud v působnosti Agentury pro sociální začleňování a na základě výsledku této analýzy a posouzení některých vhodných zahraničních modelů navrhuje konkrétní exekutivní a legislativní opatření.

- **Kuchařka dotačních příležitostí v oblasti sociální ekonomiky**

Vytvoření přehledného dokumentu, který umožní orientaci v možnostech tvorby projektů zaměřených na sociální podnikání včetně přehledu stávajících dotačních příležitostí, analýzy potřeb cílové skupiny a vytvoření čtyř podnikatelských záměrů. Příručka pro tvorbu projektů zaměřených na sociální podnikání.

- **Situační analýza sociálně vyloučených lokalit na území města Litvínova se zaměřením na sídliště Janov**

Podrobněji v části 5. Litvínov

- **Situační analýza Chomutov**

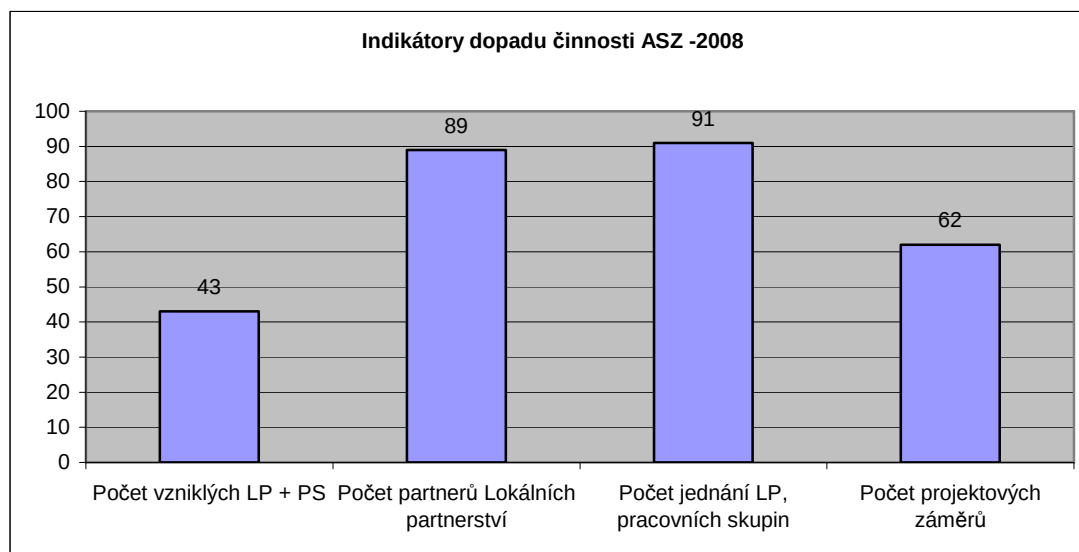
Podrobněji v části 6. Chomutov

1.4.3 Tvorba místních strategií sociálního začleňování, metodické postupy přípravy strategií

Tato klíčová kapitola je samostatně zpracována formou přílohy „Metodický materiál Agentury pro strategické plánování v lokálních partnerstvích“.

1.4.4 Podpora mechanismů vedoucích k sociální integraci, projektový management

Jedním z klíčových cílů Agentury je pilotně ověřovat možné varianty řešení problematiky sociálního začleňování v romských lokalitách, které následně mají sloužit Úřadu vlády jako podklad pro další rozhodování ve směřování pilotního projektu. Lokální partnerství pod vedením lokálních konzultantů připravilo v roce 2008 celkem 55 takových návrhů, z toho 25 bylo dále rozpracováno a realizováno. Ostatní záměry jsou připraveny po dopracování k podpoře zejména z prostředků Evropské unie.

Typologie podpořených aktivit: **(?? Na web do oblastí činnosti...) co děláme**

Capacity building – jednou z nejvýraznějších aktivit Agentury v lokalitách byla podpora rozvoje kapacit partnerských (6 projektů). Byly uspořádány kurzy a workshopy, byl vydán praktický manuál, za podpory Agentury byla otevřena pobočka partnera (poskytovatele sociálních služeb) v jedné z lokalit a byl rozšířen provoz jiného partnera.

Příklad: V Brně vznikl na základě poptávky Lokálního partnerství dokument „Kuchařka dotačních příležitostí v oblasti sociální ekonomiky“. Tento produkt byl pak všem zájemcům prezentován na workshopu. Aktivita pomohla zvýšit informovanost o možnostech sociálního podnikání v ČR o možnostech jeho financování. Součástí Kuchařky jsou rovněž čtyři podnikatelské záměry lokálních partnerů.

Analýzy – tvoří páteř činnosti Agentury v lokalitách. Jsou **zdrojem poznání celé sociálně vyloučené lokality** a jeví v ní. Na základě těchto analýz jsou plánovány další inkluzivní aktivity. V roce 2008 Agentura podpořila realizaci **sedmi analýz**⁵. Mezi nejvýznamnější patří analýzy pro připravované Integrované plány rozvoje měst, které byly realizovány v Mostě a Ústí nad Labem.

Příklad: V Roudnici nad Labem vznikla na základě poptávky Lokálního partnerství „Situční analýza sociálně vyloučené populace v Roudnici nad Labem“. Studie kvalitativním způsobem popisuje situaci v sociálně vyloučených lokalitách ve městě, představuje postoje relevantních aktérů k této situaci a navrhuje řešení tohoto stavu. Výstupy projektu byly distribuovány formou tištěné závěrečné zprávy.

Vzdělávací aktivity – jsou aktivity, které se zaměřují na vzdělávání cílové skupiny. Agentura zde spolupracuje s řadou škol a jiných vzdělávacích institucí. Zajímavým příkladem je snaha o certifikování břeclavských škol značkou „férová škola“. Agentura realizovala v roce 2008 tři takto zaměřené aktivity.

⁵ Jedná se pouze o analýzy, které byly vyžádané ze strany lokálních partnerství. Agentura podpořila také další analýzy širšího rozsahu

Příklad: *Občanské sdružení Ester realizuje za podpory lokálního partnerství a Agentury na Jesenicku projekt „Nová naděje“, jehož cílem je vytvořit několik teoretických i praktických výukových modulů zaměřených na motivaci, adaptaci a sociální rehabilitaci obyvatel romských sociálně vyloučených lokalit, zaměřených na mládež, která má obtíže s nízkou úrovní vzdělání a s uplatněním na trhu práce.*

Kampaně – v roce 2008 byly v lokalitách Agentury žádaným produktem **kampaně zaměřené na varování před nadměrným zadlužováním**. Kampaně byly realizovány dvě, a to v Roudnici nad Labem a v Brně. Kampaně se skládaly z edukační činnosti pro osoby pracující s extrémně zadluženými i pro širokou veřejnost. Nechybělo také vydání informačních materiálů a diskuze na téma zadlužení. **Obě kampaně vycházely at' už zcela (Roudnice n. L.) nebo částečně (Brno) z úspěšné protidluhové kampaně „Spotřebitelský úděl“ jejímž tvůrcem je Člověk v tísni o.p.s. Zájem o podobnou aktivitu projevil LP Most a LP Jesenicko.**

IPRM – **integrované plány rozvoje měst pro integrovaný operační program** patří mezi jedny z mála systémových projektů, které mohou pomoci řešit problematiku deprivovaných zón širším spektru jejich aspektů. Agentura se zapojila do vzniku IPRM ve čtyřech městech (Ústí nad Labem, Most, Brno, Přerov). Lokální konzultanti jsou členy řídicích výborů IPRM a mohou ovlivňovat podobu celého dokumentu a také jeho realizaci. Těžištěm jejich činnosti je zejména podpora „měkkých – sociálních projektů“, které budou součástí IPRM.

Příklad: *Ve městě Přerově se podařilo díky aktivitě lokálního konzultanta **přesvědčit vedení města o zpracování tohoto dokumentu**, což znamená několikanásobně větší zaměření na řešení problematiky sociálního začleňování ve městě Přerově.*

Agentura při své práci spolupracovala s celou řadou subjektů. Projekty v roce 2008 realizovaly zejména nestátní neziskové organizace (15 projektů). Po nich následují komerční subjekty, obce a školy.

Mezi další činnosti Agentury v lokalitách patřily také aktivity, které nelze kvantifikovat, jako je celá řada složitých vyjednávání a lobbingu, aktivní poznávání lokalit, zprostředkování informací pro partnery v lokalitách a přenos informací od partnerů do centra.

Lokální konzultanti organizovali jednání lokálních partnerství a iniciovali vznik řady pracovních skupin na lokální úrovni řídili jejich činnost. Mezi jejich povinnosti patřilo také začlenění do existujících struktur na lokální úrovni a jejich ovlivňování.

Asistence činnosti Lokálních partnerství

Od července do prosince roku 2008 mohli lokální konzultanti Agentury využívat ke své práci podporu ve formě **asistence lokálních partnerství**. Asistence byla v jednotlivých lokalitách zajištěna prostřednictvím externích dodavatelů z řad obcí nebo neziskových organizací. Vedle zajištění administrativního zázemí chodu lokálních partnerství se pracovníci organizací poskytujících asistenci podíleli i na plnění úkolů vyplývajících ze schůzek LP.

1.4.5 Přenos výsledků a poznatků z práce v terénu na národní úroveň

Ve spolupráci s MV proběhl v listopadu 2008 v Praze seminář „*Pocit bezpečí u části romské populace*“ za účasti ministryně Stehlíkové, představitelů státní správy, zástupců státní i městské policie, odborníků i laické veřejnosti. Zúčastnili se jej také romští aktivisté ze sídliště Litvínov-

Janov, krajští romští poradci a další. Během semináře hledali účastníci společně odpověď na otázku, proč se Romové subjektivně cítí v ČR ohroženi. Zaměstnanci Policie ČR podrobně informovali o možnostech zásahu proti extremistickým skupinám, které v Litvínově pořádají své akce, diskutovali se zástupci jednotlivých občanských sdružení.

Výše uvedenou aktivitu lze identifikovat jako první z dosud nesystematizovaných přenosů zkušeností z lokální na centrální úroveň.

Reflexe funkčnosti velkých systémů organizovaných klíčovými resorty - Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem vnitra, Ministerstvem pro místní rozvoj, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy – může a musí být příspěvkem Agentury v oblasti formování státních politik sociálního začleňování. Agentura přináší znalosti, kde tyto systémy selhávají při procesu sociálního začleňování v lokalitách a navrhuje resortům jejich úpravy.

Agentura může a musí vystupovat také v opačném směru, tj. jako **podpůrce šíření opatření resortů směrem k sociálně vyloučeným lokalitám, resp. jejich obyvatelům**. Klíčově musí prostředkovat vedle expertního know-how v jednotlivých oblastech - především v bydlení, sociálních službách, zaměstnanosti, vzdělávání a prevence kriminality, také praktické informace v oblasti zajištění financování pro jednotlivá opatření, zejména z evropských strukturálních fondů i rozpočtu ČR.

Proto od dubna do června 2009 došlo k sérii jednání s **odbořem řízení operačních programů Ministerstva pro místní rozvoj vedeným Ing. Lumírou Kafkovou**, zejména pro zajištění součinnosti při podpoře realizace tzv. měkkých projektů (z operačních programů lidské zdroje a zaměstnanost a vzdělávání pro konkurenceschopnost) a projektů na rozvoj infrastruktury pro služby (IOP 3.1.B) v rámci realizací Integrovaných plánů rozvoje měst.

Obdobně bylo ve stejném období jednáno s **oddělením implementace ESF a IOP Ministerstva práce a sociálních věcí vedeným Ing. Petrokovou** k zajištění součinnosti při přípravě a hodnocení projektů zejména v operačním programu lidské zdroje a zaměstnanost a integrovaném operačním programu v oblasti podpory infrastruktury pro služby.

Od dubna probíhají také **intenzivní jednání s Ministerstvem vnitra, a to především v oblastech přípravy metodického manuálu pro sociální začleňování v obcích; a dále v oblasti boje proti extremismu**. Agentura je s fenoménem sílících projevů neonacistických a ultranacionalistických hnutí konfrontována při praxi v pilotních lokalitách – reflexe poskytuje především odboru bezpečnostní politiky MV ČR. V součinnosti s pracovníky odboru a nezávislými experty realizuje **podporu vedení měst při postupu proti extremismu a ochraně všech občanů, včetně nejohroženějších skupin – obyvatel sociálně vyloučených lokalit**. Podpora spočívá v expertním hodnocení skutečných důvodů hlášených akcí extremistů a podpoře správného výkladu zákona o právu shromažďovacím.

Od nástupu nového ředitele do funkce probíhá také **intenzivní spolupráce s resortem školství, zejména skupinou VI. sociálních programů ve školství vedenou Mgr. Klárou Laurenčíkovou**. Agentura se mj. podílí na přípravě **rekodifikace § 16 školského zákona upravujícího vzdělávání dětí s nějakým typem znevýhodnění, včetně sociálního znevýhodnění**, podílí se na přípravě **individuálního projektu národního Centra podpory inkluzivního vzdělávání**, atd.- to vše na základě sběru dat z působení v lokalitách.

Pracovníci Agentury se proto také aktivně účastní práce v expertních a pracovních resortních a meziresortních orgánech. Následuje výčet vybraných:

Síť EU Roma – WG Employment

MPSV „Implementace OP LZZ 3.2.“

MPSV „Výběrová komise pro granty OP LZZ 3.2.“

MŠMT „Expertní skupina pro romské žáky a studenty (pro inkluzivní vzdělávání)“

MŠMT „Expertní panel k rekodifikaci § 16 školského zákona“

MŠMT „Výběrová komise programu podpory asistentů pedagoga“

MPSV „Expertní panel pro reformu a sjednocení systému péče o ohrožené dítě“
SMO „Pracovní skupina pro sociální začleňování“

1.4.6 Hodnocení činnosti Agentury partnery v lokalitách

Při hodnocení na konci roku 2008, v době největší nestability odboru, deklarovala nespokojenost s vývojem vládního projektu Agentury většina partnerů v lokalitách. Zároveň – a to zejména díky úsilí lokálních konzultantů překonat krizi plynoucí z **odstoupení ze záměru přímo finančně podporovat jednotlivé projekty partnerů** – vyjádřilo 94% partnerských organizací a obcí ochotu dále spolupracovat ve změněném režimu i za předpokladu, že by Agentura nedisponovala finančními prostředky pro přímou podporu.

Tab.6 Očekávání partnerů v roce 2008 a míra jejich naplnění

očekávání od Agentury v roce 2008	Celkem respondentů	naplnilo se	z části se naplnilo	nenaplnilo se	poměr spokojenosti/nespokojenosti
příprava projektů, fundraising	12	2	2	8	75% nespokojenost
lobbying na centrální úrovni, legislativní úpravy	4	1	0	3	75% nespokojenost
přímá finanční podpora aktivit partnerů	10	0	1	9	95% nespokojenost
vzdělávání, poradenství, metodické vedení	12	1	3	8	79% nespokojenost
analýzy, studie evaluace, monitoring	3	2	1	0	83% spokojenost
koordinace, strategie, síťování	18	6	1	11	64% nespokojenost
předávání příkladů dobré praxe, informace o dotacích	5	2	0	3	60% nespokojenost
komunikace, informovanost partnerů	10	0	0	10	100% nespokojenost
méně byrokracie, sestup do lokalit	2	0	0	2	100% nespokojenost
ostatní	3	0	0	3	100% nespokojenost
celkem	79	14	8	57	
podíl	100%	17,72%	10,13%	72,15%	

Tab.7 Očekávání partnerů pro rok 2009

očekávání od Agentury pro rok 2009	četnost	Podíl
příprava projektů, fundrising	7	14%
lobbing na všech, ale hlavně centrální úrovni, legislativní úpravy	5	10%
přímá finanční podpora aktivit partnerů	7	14%
vzdělávání, workshopy, poradenství, metodické vedení	2	4%
analýzy, studie evaluace, monitoring	0	0%
koordinace, strategie, síťování	9	18%
předávání příkladů dobré praxe, informace o výzvách	3	6%
jasná pravidla, transparentnost, komunikace, informovanost partnerů	11	22%
méně byrokracie, sestup do lokalit	1	2%
ostatní	2	4%
už žádná	3	6%

Další hodnocení činnosti Agentury

Další hodnocení činnosti Agentury v pilotních lokalitách bude realizováno se vazbě na připravovaný individuální projekt národní z Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost (viz. kapitola 2). Projekt bude realizován pravděpodobně od 1.11.2009, v pilotních lokalitách budou souběžně dokončeny místní strategické plány sociálního začleňování. Souběžně a také v návaznosti na tyto plány započne fáze realizace plánovaných opatření – lokální konzultanti podpoří partnery při přípravě a podání projektů.

Následně, tj. na konci roku 2010, proběhne podrobná evaluace působení Agentury v pilotních lokalitách podle metodiky, která bude zkoumat vstupní a výstupní parametry indikátorů před a po skončení intervence Agentury. Proběhnou mj. zjištění, zda a jakým způsobem se v lokalitách změnil bytové podmínky, kolik lidí získalo zaměstnání, pro kolik lidí byla vytvořena pracovní místa, kolik příkladů dobré praxe (zejména z oblasti tvorby pracovních míst pro cílové skupiny) bylo využito v jednotlivých místech působení Agentury, kolik příkladů dobré praxe Agentura využívá v jednotlivých oblastech své činnosti, jak se zlepšila docházka dětí do škol, zda a jak se změnila nabídka sociálních a navazujících služeb pro obyvatele lokalit, atd. Bude zkoumáno, kolik unikátních klientů bylo podpořeno v projektech, které vznikly jako výstup lokálních partnerství za metodické podpory lokálních konzultantů.

Zároveň bude systematicky zkoumána spokojenost samospráv s intervencí Agentury. Bude sledováno, zda došlo k úpravě spolupráce, informovanosti a kvalitě komunikačních kanálů mezi místními autoritami a pracovníky institucí realizujících aktivity ve prospěch obyvatel vyloučených lokalit.

V současné době není možné výše uvedené hodnocení zodpovědně provést, neboť doposud nebyla činnost Agentury v rámci lokálních partnerství v oblasti zpětného hodnocení systematizována, nebyly nastaveny parametry evaluace. Není zřetelné, které projekty v lokalitách vznikly na platformě lokálních partnerství, a které partneři v době kolísavé aktivity Agentury na konci roku 2008 vytvořili samostatně. Proto se jeví jako neetické postavit kvantitativní hodnocení dopadu činnosti Agentury na obyvatele lokalit na prosté sumě příjemců podpory ze všech projektů realizovaných v místě. Vstupní údaj by nadto neobsahoval relevantní informaci o skutečném rozsahu intervence Agentury v pilotních lokalitách.

Přesto lze u vybraných projektů konstatovat přispění, či iniciativu a následnou spolupráci při zpracování záměru, nebo dokonce rozhodující podíl na zajištění realizace. V následující tabulce uvádíme počty jednotlivých přímých beneficiantů – příslušníků cílové skupiny sociálně vyloučených Romů. V druhém řádku tabulky jsou uvedena data odpovídající počtům beneficiantů, kteří již v současné době čerpají podporu v rámci projektů. Ve třetím řádku jsou uvedena data

odpovídající počtům beneficiantů, kteří budou čerpat podporu na základě již schválených nebo k realizaci připravených projektů.

POČTY PODPOŘENÝCH OSOB	Oblast sociálních služeb	Oblast zaměstnávání	Oblast vzdělávání	Oblast bydlení	Celkem
Podpořené osoby (projekty v realizaci)	Most: 135 Roudn.: 10 Cheb: 153 Brno: 20 Šluknov: 25 Celkem: 343	Šluknovsko: 5 Cheb: 5 Celkem: 10	Most: 10 Celkem: 10	0	363
Plánovaný dopad na cílovou skupinu (projekty podpořené a/nebo připravené k realizaci)	Přerov: 540 ¹ Holešov: 2 Celkem: 542	Cheb: 15 Šluknovsko: 81 zaměstnaných 300 proškolených Celkem: 396	Přerov: 910 ² Holešov: 12 Ústí: 700 Celkem: 1622	0	2560

Poznámky:

¹ Celkový plánovaný počet osob podpořených v zóně z projektů financovaných z OP LZZ

² Celkový plánovaný počet osob podpořených v zóně z projektů financovaných z OP VK

1.5 Doplnkové činnosti Agentury v roce 2008

Odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách má v rámci vládního webu www.vlada.cz odkaz obsahující základní údaje. Na základě požadavku lokálního partnerství ve spolupráci s externím subjektem **provozuje také webovou stránku www.socialni-zaclenovani.cz. Stránky byly spuštěny na přelomu srpna a září 2008.** Stránky jsou členěny do částí: úvod; lokality; dokumenty; napsali o nás; Monitorovací výbor a fotogalerie. Stránky jsou naplňovány podklady od lokálních konzultantů a informacemi o aktuální činnosti Agentury.

V rámci prezentace činnosti Agentury bylo ve spolupráci s externím partnerem **natočeno 13 krátkých šotů o činnosti Agentury.** Šoty jsou zveřejněny na webu www.romea.cz. V sedmi až desetiminutových reportážích jsou **představeni partneři, priority a cíle, vytyčené v rámci LP, struktura lokality a její specifika.**

Agentura dále prezentovala svou činnost v rámci projektu „Udělej něco“ v listopadu 2008 v Mostě – Chanově. Tato kampaň romského sdružení Romea se snaží se zábavnou a hravou formou žákům základních škol zprostředkovat skutečnost, že možnost získat v budoucnu kvalitní zaměstnání a dobré životní podmínky mají ve svých rukou sami.

V rámci spolupráce se školami byla vytvořena **prezentace pro žáky SOŠ a VOŠ. Délka prezentace je přibližně 40 minut,** je doplněna fotografiemi z lokalit. Byla použita zejména během přednášek pro studenty odborných škol, jako součást monotematického bloku o sociálním začleňování Romů, na který navazovala diskuse se studenty. Komunikace s dvaceti školami (nabídka přednášek), příprava přednášek pro studenty vybraných SOŠ a VOŠ seznámení studentů s vládní koncepcí sociálního začleňování Romů v ČR: Gymnázium a SOŠ Moravské Budějovice, SPgŠ a VOŠ Kroměříž, VOŠ Caritas Olomouc – zde proběhla přednáška formou panelové diskuse, VOŠ Jihlava, seznámení studentů s vládní koncepcí sociálního začleňování Romů v ČR: SOŠ

Jihlava, SOŠ Velvary. Celkem se prezentací spojených s diskusí účastnilo v listopadu a prosinci 280 studentů SOŠ a VOŠ. Na nabídnutou možnost přednášky zareagovalo 8 škol, proběhlo 8 přednášek.

Výstava „Romové ze Vsetína“, pořádaná Agenturou pro sociální začleňování v romských lokalitách v průběhu roku 2009, je prezentována ve dvanácti pilotních lokalitách, ve kterých Agentura působí a také na několika zajímavých akcích (Khamoro a další) v hlavním městě. Jedná se o soubor fotografií zachycujících osudy romských rodin, vystěhovaných v říjnu 2006 rozhodnutím vsetínské radnice pryč ze Vsetína. Informace o autorovi výstavy Jiřím Doleželovi i další podrobnosti lze získat na www.socialni-vystava.info.

Ministryně MUDr. Džamila Stehlíková ještě před reálným zahájením činnosti Agentury připravila ve spolupráci s grafickým zpracovatelem logo, které odbor při své činnosti používá.

1.6 Činnost Agentury v lokalitách v prvním pololetí roku 2009

Na začátku roku pracovali v Agentuře pouze čtyři lokální konzultanti pod vedením Mgr. Davida Oplatka. Nefungovaly ani plánované asistence lokálních partnerství, které se v loňském roce osvědčily a které zajišťovaly stabilní přítomnost Agentury ve všech lokalitách prostřednictvím administrátora, najatého pro účely Úřadu vlády v každé lokalitě. V důsledku podstatu nebyla v první polovině roku fakticky vyvíjena činnost ve čtyřech agenturních lokalitách – v Roudnici n. Labem, v mikroregionu Šluknovsko, v Brně a v Břeclavi.

Na přelomu ledna a února byla po útlumu z konce předcházejícího roku obnovena činnost v těch českých lokalitách, které bylo možno personálně pokrýt – v Mostě, Chebu, Ústí n. Labem a v Broumově. Činnost lokálních konzultantů na Moravě nebyla krizí konce předcházejícího roku tolik zasažena a kontinuita práce v moravských lokalitách byla zachována.

Jelikož práci lokálních konzultantů bránila v prvním čtvrtletí chybějící koncepce činnosti Agentury, bylo v rámci oddělení rozhodnuto vytvořit vlastní obsah (v intencích vládního usnesení o vzniku Agentury), začít jej postupně naplňovat a nabídnout jej novému řediteli, který vzešel z výběrového řízení konaného na konci února. Během února si Agentura pro práci v lokalitách stanovila pro rok 2009 naplnění těchto obecných cílů:

- 1) Existence fungující metodiky jako nástroje pro tvorbu a činnost lokálních partnerství – do konce roku 2009: kompletní metodika bude sestávat z těchto komponent: standardizovaná vstupní analýza, mechanismus ustavení a chodu lokálního partnerství, proces tvorby strategického plánu sociálního začleňování, mechanismus hodnocení dopadu činnosti Agentury a strategického plánu + jasnou nabídku dalších služeb pro partnery v lokalitách
- 2) Připravit podklady pro zabezpečení plošné fáze působnosti Agentury.

Stav plnění dílčích úkolů při dosahování obecných cílů:

Ad 1) Existence fungující metodiky:

- a. Zpracovaná metodika situační analýzy - hotovo; výchozí dokument: zadávací dokumentace k veřejné zakázce Dlouhodobý monitoring sociálně vyloučených romských lokalit
- b. Zpracovaná metodika strategického plánování – hotovo; výchozí dokument: Metodický materiál Agentury pro strategické plánování lokálních partnerství
- c. Zpracovaná metodika evaluace – plán: do 09/09
- d. Standardy procesů v lokálním partnerství – průběžně plněno, finální dokument: do 08/08
- e. Zpracovaná nabídka služeb Agentury - průběžně plněno, finální dokument: do 08/08
- f. Všeobecná znalost našich materiálů – plán: 10-12/09

Ad 2) podklady pro zabezpečení plošné fáze působnosti Agentury.

- a. Vypracovat průběžnou zprávu za rok 2008 – hotovo
- b. Vydefinovat roli lokálního konzultanta – hotovo, výchozí dokument: Metodický materiál Agentury pro strategické plánování lokálních partnerství
- c. Zpracovaná analýza potřeb ve stávajících lokalitách – hotovo, výchozí dokument: Průběžná zpráva
- d. Vydefinovat jakou pomoc státu přinášíme do lokalit – průběžně plněno, finální dokument: 08/09
- e. Rozhodnutí spolu s partnery, které potřeby budeme realizovat - průběžně plněno, do 12/09.

ČINNOST AGENTURY V PILOTNÍCH LOKALITÁCH

1) Ústí nad Labem (Michal Kratochvíl)

Agentura je v Ústí nad Labem zapojená do všech klíčových procesů, které jsou zaměřeny na řešení situace v ústeckých sociálně vyloučených lokalitách.

První z nich je **Skupina pro akční centrum Předlice**. Jedná se o **unikátní, primátorem přímo vedenou pracovní skupinu**, která má za úkol řešit problémy v jedné z největších sociálně vyloučených lokalit ve městě. Členy pracovní skupiny jsou zástupci klíčových odborů města a dalších důležitých organizací (zástupci městských obvodů, odborů sociálního, životního prostředí, stavebního úřadu, městské státní i cizinecké police, Krajské hygienické stanice, NNO). Pracovní skupina společně hledá způsoby řešení typických (opakujících se) situací v sociálně vyloučeném prostředí. V současné době řeší neutěšený stav bydlení v Předlicích a nezodpovědné chování provozovatelů některých komerčních ubytoven.

Zástupce Agentury je plně participujícím členem skupiny a podporuje její činnost mimo jiné i **zpracování právní analýzy řešení situace v Předlicích**, která pracovní skupině slouží jako klíčový materiál pro její práci. Agentura podporuje vznik vzorových a v praxi ověřených postupů při řešení některých problémů a bude tyto materiály šířit do dalších svých lokalit.

Další z nich jsou pracovní skupiny zaměřené na realizaci IPRM „Neštěmice – Mojžíř“. **Sídlíště Mojžíř** je lokalita, která je vzhledem ke svému charakteru (**staré panelové sídlíště na konci města**, nízké ceny nemovitostí, chybějící infrastruktura, relativně vysoký podíl sociálně vyloučených obyvatel) ohrožena výrazným zhoršením životních podmínek. Agentura v minulém roce podpořila vznik tohoto dokumenta a aktivně se podílí na přípravě sociálních projektů, které budou doplňovat projekty investiční. Agentura zde **spolupracuje zejména se Základní školou Mojžíř**, která je v lokalitě jediným významným sociálním aktérem. **Připravovaný projekt zvýší kompetence školy pro práci s dětmi ze sociálně znevýhodňujícího prostředí, posílí kapacity pedagogických asistentů, pomůže zavést nové metody a zlepší spolupráci se „spádovou“ MŠ.**

Agentura bude nadále podporovat realizaci IPRM a to zejména podporou při hledání vhodných zdrojů pro financování sociálních projektů a podporou při jejich přípravě.

V lokalitě Ústí nad Labem byly určeny tyto priority:

Priorita 1: Tvorba „Strategie sociální inkluze“

- strategie je ve fázi přípravy: jednání s partnery, příprava podkladů

Priorita 2: Podíl na činnosti Akční skupiny

- zajištění odborných podkladů pro rozhodování skupiny, standardizace činnosti skupiny – tj. zachycení výstupů činnosti skupiny do podoby standardizovaných a přenositelných metod

Priorita 3: Podíl na činnosti řídicího výboru IPRM Ústí nad Labem

Priorita 4: Příprava projektu a zajištění prostředků na komunitní aktivity ZŠ Mojžíš
- ve spolupráci s vedením školy příprava projektu do OP VK

2) Most (Bronislav Podlaha)

V lokalitě Most se Agentura věnovala v prvním pololetí klíčové prioritě – tvorbě „Strategie sociální inkluze“

Materiál vzniká ve vazbě na IPRM „Demos“. LP Most je rozděleno do čtyř pracovních skupin (Prevence soc.pat. jevů, Bydlení, Vzdělávání a volný čas, Zaměstnanost) se scházejí každá 1x týdně, termín dokončení: září 2009

Strategické plánování probíhá za absence zpracované situační analýzy, jež by byla opřena o kvalitativní a kvantitativní terénní výzkum a další metody sběru dat. Plánovací proces proto započal hlubší a podrobnější, z toho důvodu též neobvykle dlouhou, analytickou (divergentní) fází, sestávající z definice cílových skupin a podskupin, pojmenování jejich potřeb (v kombinaci etického a emického přístupu), přiřazení způsobů naplňování těchto potřeb v současnosti členy i nečleny lokálního partnerství a způsobů naplňování zamýšleného či ideálního, při současné reflexi překážek, které takovému naplňování stojí v cestě. Na analýzu potřeb cílových skupin navazuje analýza potřeb partnerů, potřeb bezprostředně svázaných se zamýšlenými aktivitami, vedoucími k naplnění potřeb cílových skupin. Analýza potřeb partnerů slouží zároveň k vytvoření jakési databáze projektů, a to realizovaných i připravovaných, nebo jen uvažovaných. Ta je krom použitelnosti pro přenos příkladů dobré praxe (jak mezi subjekty tvořícími lokální partnerství tak mezi lokalitami) využitelná i jako základ sestavení palety vzájemně provázaných řešení, která v ideálním případě pokryje potřeby v lokalitě v jejich komplexnosti. Účelem obou analýz jest říct, co vše je třeba udělat pro zlepšení situace v sociálně vyloučených lokalitách města Mostu, kdo by to měl dělat a jakou podporu od koho potřebuje k tomu, aby byl úspěšný. Na nyní vrcholící analytickou fázi navazuje fáze samotného plánování, fáze divergentní, kdy se vybírají priority, stanovují cíle, navrhuje opatření jak těchto cílů dosáhnout, konkretizují aktivity, rozdělují úkoly a zodpovědnost, a hledají zdroje, to celé s ohledem na dohodnutý časový harmonogram. Tato fáze nás v Mostě čeká v příštích týdnech.

Lokální strategie, či strategický plán, vzniká za aktivní účasti všech členských subjektů lokálního partnerství a za účasti přizvaných dalších mosteckých hráčů, je-li potřeba. Zároveň jsou na schůzky pracovních skupin přizýváni externí experti, ochotni předat své zkušenosti a znalosti k dílčím, aktuálně řešeným, tématům

Navrhovaná opatření včetně konkrétních projektových záměrů budou implementována do IPRM Demos. Výstupy z plánovacího procesu, z práce pracovních skupin, jsou průběžně předávány vedení města Most, a jeho reprezentace bude přítomna při důležitých krocích konvergentní fáze, tak aby navrhovaná opatření mohla být podrobena připomínkách již v momentě zrodu a naznala konsensuální podoby s politickou podporou. Hotový strategický plán bude schválen zastupitelstvem města.

3) Roudnice nad Labem (lokalita neobsazena lokálním konzultantem)

Pro Roudnici nad Labem byl v první polovině roku vytyčen cíl začít pracovat na řešení bytové krize sociálně vyloučených obyvatel města, která se zásadně prohloubila s privatizací vybraných budov

3.července 2009 byla podepsána smlouva s o.p.s. Otevřená společnost, která vytvoří pro účely Úřadu vlády návrhy opatření pro bytovou politiku města vůči nízkopříjmovým skupinám obyvatel⁶.

Aktivita plánovaná během spolupráce s Otevřenou společností:

1. Zmapuje a) politiky města vedoucí k obsazení domů č.p. 1492, 1470 a 1502 na Třídě TGM stávajícími nájemníky; b) problémy, na které MÚ Roudnice n.L. v souvislosti s prodejem těchto domů reaguje; c) širší okolnosti prodeje domů soukromému vlastníkovi; d) případy domácností, které se stěhují/stěhovaly v důsledku prodeje nemovitostí. Vzorem pro výzkumnou zprávu je zpráva J.Grygara a T. Stöckelové *Příčiny a souvislosti vystěhování vsetínských Romů z domu 1336 v září 2006. Zpráva z šetření* (2007).
2. Na platformě Lokálního partnerství Roudnice n. L. bude ve spolupráci s Agenturou a místními partnery včetně samosprávy projednávat možné způsoby důstojného řešení problému soužití v oblasti bydlení.
3. Bude formulovat návrhy možných řešení.
4. Ověří možnosti prosazování navržených opatření u politické reprezentace obce tak, aby se předešlo zvyšování míry sociálního vyloučení obyvatel bytových domů na Třídě TGM, případně přenášení nákladů spojených s jejich integrací na okolní obce.
5. Formuluje doporučení a identifikuje klíčové bariéry (lokálních a globálních) pro uspokojivé řešení bytové situace nízko-příjmových domácností v Roudnici.

Postup řešení a harmonogram aktivit v druhé polovině roku 2009:

1. Červen 2009: **Schůzky s vedením města a členy lokálního partnerství s Otevřenou společností.**
 - Schůzka zadavatele a řešitele s vedením města (starosta, místostarostové, radní, zastupitelé), představení projektu
 - Schůzka zadavatele a řešitele se členy lokálního partnerství, představení projektu
2. Červen – červenec 2009: **Individuální schůzky se všemi klíčovými aktéry**
 - Individuální schůzky výzkumníků a zástupců Otevřené společnosti s klíčovými aktéry, představení výzkumu a dalších kroků.
 - Zjišťování dosavadních koncepcí bytové politiky pro nízko-příjmové domácnosti, zjišťování možností řešení.
3. **Terénní etnografický výzkum**
 - Květen – červen 2009: příprava terénního výzkumu (příprava rozhovorů, studium dokumentů a sekundárních dat, konzultace s experty).
 - Červenec – srpen: terénní sběr dat, analýza dat.
 - Září: práce na závěrečné zprávě z výzkumu, konzultace draftu zprávy se všemi klíčovými aktéry a informátory a zapracování jejich připomínek.
4. 30. září 2009: ukončení terénního etnografického výzkumu, **odevzdání průběžné zprávy zadavateli.**
5. Říjen – listopad 2009: **Příprava a konzultace doporučení pro lokální koncepci bytové politiky zaměřené na nízko-příjmové domácnosti.**
 - Individuální konzultace výsledků výzkumu s klíčovými aktéry, sběr jejich doporučení pro bytovou politiku.
 - **2 workshopy s klíčovými aktéry:** představení a rozpracovávání jednotlivých doporučení.
 - Ověřování navržených doporučení.
 - Příprava konkrétního dílčího projektu v rámci lokální koncepce bytové politiky zaměřené na nízkopříjmové domácnosti.

⁶ Zastupitelstvo města odsouhlasilo v dubnu k prodeji tři domy na Třídě TGM soukromému majiteli. Tyto domy jsou určeny ke generální opravě. V současné době jsou domy obydleny zejména Romi

6. 1. prosince 2009:

- **Odevzdání Závěrečné zprávy z projektu zadavateli.** Zpráva bude obsahovat:
 - Výsledky terénního výzkumu
 - Doporučení pro lokální koncepci bytové politiky zaměřené na nízko-příjmové domácnosti.
 - Identifikaci lokálních a globálních bariér realizace lokální koncepce bytové politiky zaměřené na nízko-příjmové domácnosti.
 - Námět projektu v rámci lokální koncepce bytové politiky zaměřené na nízko-příjmové domácnosti.

4) **Broumov** (Michal Kratochvíl)

Lokální partnerství začalo s procesem strategického plánování.

Do procesu se zapojili všichni relevantní partneři, zejména zástupci městského úřadu, úřadu práce, škol, místních neziskových organizací. Vznikly **tři pracovní skupiny (vzdělávání, zaměstnávání, sociální problematika a zdravotnictví)**, které společně popsaly situaci sociálně vyloučených lokalit v Broumově a poté s pomoci SWOT analýzy vytvořili několik priorit, kterými se budou při řešení sociálně vyloučených lokalit zabývat. Prioritami jsou zejména posilovat aktivity směrem k dětem a mládeži ze sociálně vyloučeného prostředí, nastavit komunikaci mezi všemi relevantními partnery vedoucí k efektivnímu řešení problémových oblastí, posílit aktivity ÚP, řešit problematiku bydlení a prostor pro poskytování služeb, přilákat do lokality další NNO.

Agentura velice úzce spolupracuje se zástupci města na realizaci záměru **„Navrácení učňovského školství do Broumova“**. Tento záměr vznikl na půdě pracovní skupiny pro vzdělávání, kdy členové PS identifikovali jako jeden z klíčových problémů návazného vzdělávání dětí ze sociálně vyloučených romských lokalit **špatnou dostupnost učňovského školství v regionu**. Cílem pracovní skupiny je **iniciovat otevření odloučené třídy učňovské školy v Broumově**. Pracovní skupina provedla **průzkum na základních školách na Broumovsku mapující množství žáků, kteří odchází po ukončení ZŠ na učňovské obory**, provedla výzkum poptávky po vyučených zaměstnancích mezi zaměstnavateli na Broumovsku. Záměr pracovní skupiny podpořila Rada města svým usnesením.

Agentura spolupracuje s městem a obecně prospěšnou společností INPRIMIS na realizaci projektů z oblasti vzdělávání dětí ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí.

Agentura pravidelně informuje členy lokálního partnerství o vhodných dotačních programech.

Priority

Priorita 1: „Tvorba strategie sociální inkluze“

- bylo realizováno společné setkání všech skupin, kde byla dokončena popisná fáze
- byli osloveni další partneři, SVP Broumov a Diakonie a ZŠ Masarykova. Zástupci prvních dvou jmenovaných se setkání zúčastnili
- termín dokončení: září 2009

Priorita 2: **„Rozšíření středního školství v Broumově o segment učňovského školství“**

- dne 27.5. schválila Rada města Broumova výsledky pracovní skupiny pro vzdělávání a posvětila tak záměr priority 2

5) **Cheb** (Bronislav Podlaha)

V lokalitě Cheb byla určena klíčová priorita: Tvorba „Strategie sociální inkluze“

LP Cheb bylo rozděleno na **4 pracovní skupiny (Prevence soc.pat. jevů, Bydlení, Vzdělávání a volný čas, Zaměstnanost)**, které se scházejí každá vždy 1x týdně, termín dokončení Strategického plánu: září 2009

Strategické plánování probíhá za absence zpracované situační analýzy, jež by byla opřena o kvalitativní a kvantitativní terénní výzkum a další metody sběru dat. Plánovací proces proto započal hlubší a podrobnější, z toho důvodu též neobvykle dlouhou, analytickou (divergentní) fází, sestávající z definice cílových skupin a podskupin, pojmenování jejich potřeb (v kombinaci etického a emického přístupu), přiřazení způsobů naplňování těchto potřeb v současnosti členy i nečleny lokálního partnerství a způsobů naplňování zamýšleného či ideálního, při současné reflexi překážek, které takovému naplňování stojí v cestě. Na analýzu potřeb cílových skupin navazuje analýza potřeb partnerů, potřeb bezprostředně svázaných se zamýšlenými aktivitami, vedoucími k naplnění potřeb cílových skupin.

Analýza potřeb partnerů slouží zároveň k vytvoření jakési databáze projektů, a to realizovaných i připravovaných, nebo jen uvažovaných. Ta je krom použitelnosti pro přenos příkladů dobré praxe (jak mezi subjekty tvořícími lokální partnerství tak mezi lokalitami) využitelná i jako základ sestavení palety vzájemně provázaných řešení, která v ideálním případě pokryje potřeby v lokalitě v jejich komplexnosti. Účelem obou analýz jest říct, co vše je třeba udělat pro zlepšení situace v sociálně vyloučených lokalitách města Chebu, kdo by to měl dělat a jakou podporu od koho potřebuje k tomu, aby byl úspěšný. Na nyní vrcholící analytickou fázi navazuje fáze samotného plánování, fáze divergentní, kdy se vybírají priority, stanovují cíle, navrhuje opatření jak těchto cílů dosáhnout, konkretizují aktivity, rozdělují úkoly a zodpovědnost, a hledají zdroje, to celé s ohledem na dohodnutý časový harmonogram. Tato fáze nás v Chebu čeká v příštích týdnech.

Lokální strategie, či strategický plán, vzniká za aktivní účasti všech členských subjektů lokálního partnerství a za účasti přizvaných dalších chebských hráčů, je-li potřeba. Zároveň jsou na schůzky pracovních skupin přizýváni externí experti, ochotni předat své zkušenosti a znalosti k dílčím, aktuálně řešeným, tématům

Navrhovaná opatření, včetně konkrétních projektových záměrů, budou nabídnuta k implementaci do IPRM Zlatý vrch

Výstupy z plánovacího procesu, z práce pracovních skupin, jsou průběžně předávány vedení města Cheb, a jeho reprezentace bude přítomna při důležitých krocích konvergentní fáze, tak aby navrhovaná opatření mohla být podrobena připomínkách již v momentě zrodu a naznala konsensuální podoby s politickou podporou. Hotový strategický plán bude schválen zastupitelstvem města.

6) Region Šluknovsko (lokalita neobsazena lokálním konzultantem)

- od 1.7. nová lokální konzultantka: Hana Volfová

V lokalitě Šluknovsko nebyla do poloviny roku obsazena pozice lokálního konzultanta a proto nebyla v lokalitě v roce 2009 realizována žádná činnost.

Nová pracovnic nastoupila v červenci 2009 a jejím úkolem je nastartovat proces strategického plánování, spolupracovat při přípravě investičních projektů do IOP 3.1b (zejména Varnsdorf – středisko sociálních služeb a Česká Kamenice – NZDM) a také při přípravě individuálního projektu pro město.

7) Brno (lokalita neobsazena lokálním konzultantem)

- od 7.7. nový lokální konzultant: Štěpán Helešic

8) Břeclav (lokalita neobsazena lokálním konzultantem)

- od 7.7. nový lokální konzultant: Štěpán Helešic

9) Přerov (Martin Navrátil)

V lokalitě Přerov se Agentura věnuje naplňování těchto priorit:

Priorita 1: Realizace projektů navržených v IPRM

- projekty OPVK (k 30.6.09) – podány tři projekty do OPVK (podíl LK – na jednom vůbec, pro druhý jednání koordinace, pro třetí spolupráce na přípravě projektového záměru
- projekty IOP 3.1b – dva projektové záměry (podíl LK na dosavadních přípravách – navržení projektových záměrů, prosazení do priorit odboru koncepce a rozvoje na rok 2009, konzultační činnost)
- projekt OPLZZ 3.2 ČvT – podíl na tvorbě projektového záměru (plán na začátek července 2009)

Priorita 2: Projekty v oblasti zaměstnanosti

- projekt OP LZZ, oblast podpory 3.3 – projekt prošel věcným hodnocením
- spolupráce na projektu Liga o.s. Bruntál – podíl LK – vytvoření sítě kontaktů pro realizaci projektu v Přerově
- hledání nových partnerů pro výzvu 30 „Sociální podnikání“

Priorita 3: Opatření proti projevům extremismu

- organizace kulatého stolu pro zástupce města, policie, NNO a Agentura – výstup: bylo dojednáno, že Agentura připraví výzkum rizikových faktorů souvisejících se sociálním vyloučením (výzkum objednan, projednány indikátory; zahájen bude v polovině července 09)
- podíl na organizaci a praxi krizové komunikace s obyvateli lokalit, následném přenosu dobré praxe
- podíl na práci iniciativy V Přerově neonacisty nechceme (organizace koncertu proti xenofobii), kontinuita: podíl na přípravě projektu zaměřenému na práci se středoškolskou mládeží (žadatel Kappa Help o.s.; OPVK, podáno 30.6. 09); organizace kulatých stolů v Přerově (bude zahájeno ve druhé polovině roku 2009)

Priorita 4: Výzkum Rizikových faktorů spojených s existencí sociálně vyloučených lokalit na území města Přerova

Priorita 5: Vytvoření plánu integrace

- plánování v Přerově nebylo dosud zahájeno, postupně je vyjednávána spolupráce s novými partnery. Plánování bude zahájeno paralelně s výzkumem (viz priorita 4), tak aby analytická část výzkumu byla ukončena zároveň s ním. Konec procesu plánování 1.11.09

Priorita 6: Individuální projekt města

- Partneři byli požádáni o zaslání podnětů k sestavení výzvy

10) Holešov (Kateřina Michalíková)

V lokalitě Holešov se Agentura věnuje naplňování těchto priorit:

Aktivity Agentury a LP Holešov se odvíjejí od záměru asanace lokality ve Školní ulici. Z toho vyplývá i hlavní priorita: Podpora bydlení pro soc.slabé občany ze sociálně vyloučené lokality v Holešově

cíl - výstavba bytů a realizace sociálních programů

LP se věnuje především přípravě doprovodných projektů. Celkem jsou tedy připraveny 4 projektové záměry (sociálně aktivizační služby) schválené členy LP.

1. Projekt: Terénní programy Charity Holešov – žadatel: Charita Holešov, zdroj: OPLZZ 3.2, dotace RVZRK

Záměr se týká zavedení terénního programu v lokalitě prostřednictvím 2 terénních pracovníků.

Projekt je zahrnut do Komunitního plánu sociálních služeb města Holešova pro rok 2009-2011 a je také součástí Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb Zlínského kraje pro rok 2009-2011.

2. Projekt: Sociální rehabilitace „Pomož si sám“ – žadatel: Technické služby Holešov, zdroj: OPLZZ 3.3

Cílem projektu je zlepšení životních podmínek obyvatel Školní ulice, sociální rehabilitace, využití pracovního potenciálu romských obyvatel této lokality na zkvalitnění jejich životního prostředí a zlepšení finanční situace rodin příjmem z této pracovní činnosti.

3. Projekt: „Škola pro všechny“ – žadatel: 3.základní škola Holešov, zdroj: OPVK, 1.2

Cílem projektu je vytvoření rovných příležitostí pro žáky, pocházejících z romské komunity, kde většina je z méně podnětného prostředí a vzdělanost rodičů na nízké úrovni. Pomocí doučování a individuálních konzultací pro žáky by se docílilo toho, aby žáci dosahovali dobrých studijních výsledků, dokončili základní vzdělání, pokračovali ve studiu na SOU a SŠ a našli uplatnění na trhu práce. Jedná se o 12 žáků.

4. Projekt: Volnočasový klub a spontánní aktivity pro romské děti předškolního a mladšího školního věku – žadatel: Středisko volného času Všetuly, zdroj: OPVK 1.2

Cílem projektu je dovést děti k pozitivnímu využívání volného času, všestrannému rozšíření schopností a znalostí dětí, zlepšení práce ve skupině a vztahu mezi dětmi navzájem. Vést děti k využívání volného času a to pozitivním způsobem. Tímto projektem by rádi podpořili již započatou integraci romských dětí v městě Holešov, na kterou se toto zařízení již třetím rokem zaměřuje.

11) Slezská Ostrava (Kateřina Michalíková)

Vedle činnosti Agentury v této lokalitě byla v rámci realizace integrovaných plánů rozvoje města v rámci oblasti podpory IOP 5.2c rozšířena působnost do města Orlová. Role Agentury zde tak jako i u ostatních IPRM v oblasti podpory 5.2c spočívá především v **podpoře vzniku „měkkých“ neinvestičních projektů.**

Agentura byla bezpečnostní komisí Moravskoslezského kraje přizvána k činnosti pracovní skupiny zaměřené na předcházení projevů rasově zaměřeného extremismu v regionu.

Agentura byla přizvána i k přípravě individuálního projektu města Ostravy. Projekt bude zaměřen na posílení sociálních služeb s celoměstským rozsahem.

V lokalitě Slezské Ostravy se Agentura věnuje naplňování těchto priorit:

priorita 1: Realizace **projektu „Návrat do práce“ na ul. Riegrova**

Cíl: podpořit klienty z lokality Riegrova - **zlepšit bytové podmínky a pomoci se zaměstnaností a vzdělaností klientů**

Strategie: realizace cíle za podpory 2 koordinátorů přímo v lokalitě, zapojení klientů do práce formou veřejné služby, příprava kontraktů, zajištění rekvalifikací

Stav Červen 2009:

- podařilo se získat dva nové pracovníky za odchozí pro zajištění kontaktu s klienty
- navázání úspěšné spolupráce se sdružením STOP v Ostravě, realizace volnočasových aktivit pro děti (v červnu byla návštěvnost cca 30 dětí)
- zprovoznění místnosti klubovny v prostorách Riegrova

priorita 2: Zlepšení situace v lokalitě Liščina podporou volnočas.aktivit

cíl: vybudování dětského hřiště a sportovního hřiště

strategie: propojení sektoru NNO, soukromé sféry (RPG) a komunity, spolupráce s občany při přípravě prostor, podílení se na výstavbě

priorita 3: investiční projekt na podporu výstavby zázemí pro terénní sociální pracovníky a nízkoprahového zařízení pro děti a mládež se plánuje využít přes výzvu IOP

- měkké projekty - volnočasové aktivity bude zajišťovat Charita (proběhlo již jednání s městským obvodem ohledně této záležitosti)

12) Jesenicko (v LP město Jeseník a zástupci mikroregionů Jesenicko, Javornicko a Zlatohorsko) (Martin Navrátil)

V lokalitě Jesenicko se Agentura věnuje naplňování těchto priorit:

Priorita 1: Zajištění fundrisingu pro lokální partnery

- Na konci roku 2008 se ukázalo, že práce LP na Jesenicku se nebude moci opírat o finanční podporu ze strany Agentury. Hlavní prioritou pro lokálního konzultanta na první období roku 2009 se proto stalo zajištění zdrojů pro financování aktivit naplánovaných v předchozím období. Ve spolupráce se společností EUFORALL s.r.o. připravil projekt na zajištění fundrisingu pro členy lokálního partnerství v Přerově a také na Jesenicku. Záměrem tohoto projektu, představeného na zasedání LP 5.2.09, bylo zajistit nejen bezplatnou pomoc s přípravou neinvestičních projektů pro obce a neziskové organizace, ale také poskytnout jim metodické vedení při jeho řízení. Tento projekt nebyl přijat řídicím orgánem a lokální konzultant nabídl na zasedání LP 5.5. 09 partnerům jinou formu spolupráce, umožňující využívat služeb společnosti EUFORALL ve stejném rozsahu. Zamýšleným efektem této aktivity bylo doplnit konzultantskou roli pracovníka Agentury o technickou pomoc se zpracováním projektových záměrů.

Priorita 2: Zajištění TSP pro některé části Jesenicka – cíl převzatý z komunitního plánu a naplňovaný postupně v součinnosti z romským poradcem

- V některých oblastech Jesenicka zcela chybí nebo není dostatečně zajišťována terénní sociální práce, přitom se jedná o předpoklad dalších aktivit směřujících k sociální integraci. Proto lokální konzultant vedl jednání se starosty obcí a členy zastupitelstev (Kobylá n. Vidnávkou, Velké Kunětice) o zajištění této činnosti, s vedením Společenství Romů na Moravě o změnách v organizačním zajištění TSP na Jesenicku, spolupracoval na projektu směřujícím k zajištění TSP s obcí Mikulovice.

Priorita 3: Realizace projektů naplánovaných v minulém roce – zejména spolupráce se subjekty Sdružení křesťanské pomoci Boéthiea; o.s. Darmoděj; Společenství Romů na Moravě o.s., Ester Zálesí o.s.

- V roce 2008 předložilo několik organizací působících na Jesenicku projektový návrh, při jehož zpracování byla předpokládána finanční pomoc ze strany Agentury. Díky zajištění finanční a expertní podpory při zpracování projektu bude možné některé z těchto projektů zahájit v letošním roce. Lokální konzultant nyní spolupracuje především na projektovém záměru o.s. Darmoděj a o.s. Společenství Romů na Moravě. Je třeba říct, že

vinou organizačních změn v těchto organizacích, v důsledku problémů s financováním apod. postupují přípravy na projektech velmi pomalu.

Priorita 4: Konzultační činnost

V první polovině roku konzultoval lokální pracovník Agentury se zástupci obcí a NNO celou řadu projektových záměrů

- Fond obnovy venkova, oblast podpory 5 (2 obce)
- MŠMT (rovné příležitosti žáků se specifickými vzdělávacími potřebami; podpora škol, které mají víc než 40% žáků se specifickými vzdělávacími potřebami)
- OPVK (MŠ Široký brod, MŠ Vlčice)
- OPLZZ, oblast podpory 3.3. (SRNM; Jesenická rozvojová o.p.s.)
- IOP 3.1. b, obec Vlčice

Priorita 5: Vytvoření plánu integrace

- Pro region Jesenicko se ukázalo jako efektivní způsob plánování sestavení plánu integrace pro jednotlivé lokality (případně obce či celky několika obcí) a z nich pak odvodit cíle, které budou mít platnost pro celý region. Tento náročný proces byl zahájen v obci Kobylá n. Vidnávkou, Velké Kunětice a Jeseník. Předpokládaný konec je 1. 10. 09

Priorita 6: Projekt „Nová šance“, který se týká reintegrace žáků zpět do hlavního proudu vzdělávání

- Projekt byl zahájen. V současnosti se lokální konzultant podílí na jeho realizaci vyjednáváním spolupráce při řešení konkrétních případů, mediální prezentací projektu apod.

Priorita 7: Projekt Odborného učiliště v Lipové Lázních (OPLZZ, oblast podpory 3.2.) směřující k udržení žáků na učilišti a jejich uplatnění na trhu práce

- V měsíci červnu byla zahájena práce na přípravě projektu.

Priorita 8: Individuální projekt pro region Jesenicka

- Příprava se teprve rozbíhá, někteří partneři byli požádáni o spolupráci při přípravě výzvy

2 Realizace individuálního projektu v rámci oblasti podpory 3.2 „Podpora sociální integrace příslušníků romských lokalit“ Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost Ministerstva práce a sociálních věcí

Projekt „Podpora začleňování 12 vybraných vyloučených romských lokalit prostřednictvím Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách“ byl schválen k realizaci od 1.6.2008. Doposud však nebyla započata realizace, nebyly vydány podmínky použití prostředků na realizaci projektu, a to z důvodu, který je uveden v následujícím textu.“

Agentura přesto realizuje na základě vládního usnesení plánované aktivity ve 12 pilotních lokalitách, ovšem z prostředků státního rozpočtu a v omezeném režimu. Oproti plánu, vyplývajícímu z individuálního národního projektu, Agentura nerealizuje přímou finanční podporu formou zakázek na projekty generované lokálními partnerstvími. Není využíván institut lokálních asistencí, neboť ze strany Agentury není možné hradit služby, jejichž plnění není určeno ve prospěch objednatele, ale třetí strany.

Nerealizace individuálního projektu národního a tím i absence lokálních asistencí snižuje kapacitu výkonu Agentury v lokalitách. Lokální konzultanti přesto řídí a administrují lokální partnerství tak, že se doposud aktivně podíleli na přípravě celkem 55 projektů v oblastech podpory sociálních služeb, zaměstnanosti, vzdělávání, bydlení či rozvoje kapacit místních NNO. Z těchto projektů, jež byly podány zejména v rámci výzev operačních programů EU, již cca polovina byla podpořena k realizaci. Tím je do značné míry nahrazována také přímá finanční podpora; Agentura sehrává roli odborného konzultanta pro zajištění finančních prostředků subjektů v lokalitách.

Roli odborného konzultanta v oblasti financování ze strukturálních fondů EU posiluje Agentura intenzivní spoluprací s řídicími orgány, zejména Ministerstvem pro místní rozvoj a Ministerstvem práce a sociálních věcí. Participuje na zajištění odborného poradenství subjektům v pilotních lokalitách zejména v IOP 3.1.B, IOP 5.2.C a OPLZZ 3.2.

Lokální konzultanti jsou respektovaným partnerem v cca polovině lokalit působení Agentury, tj. jsou vnímáni jako vládní nástroj podpory sociálního začleňování a jsou účastníci zásadních rozhodovacích mechanismů samospráv ve věcech týkajících se oblasti sociálního začleňování. Konstatujeme, že v současné době se podařilo ve všech lokalitách zmírnit či odstranit napětí, které v některých z měst a regionů vzniklo v důsledku ukončení nebo nezapočetí přímé finanční podpory ze strany Agentury pro vybrané projekty či plánovací procesy (např. IPRM Přerov, apod.).

Z hlediska dalšího rozvoje Agentury hraje klíčovou roli právě individuální projekt národní „Podpora začleňování 12 vybraných vyloučených romských lokalit prostřednictvím Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách“. V současné době intenzivně jednáme s odpovědným odborem Ministerstva práce a sociálních věcí, projekt bude předčasně ukončen a znovu připraven k podání. Začátek realizace předpokládáme v září/říjnu 2009.

Pro kvalifikované rozhodnutí jsme směrem k příslušnému odboru Ministerstva práce a sociálních věcí písemně formulovali sumu dotazů, jež nám byly zodpovězeny písemně. Z jednání i písemné odpovědi jednoznačně vyplývá, že jako nejefektivnější možnost úspěšné realizace projektu identifikuje MPSV jako zprostředkující subjekt ve shodě s námi formu znovupodání projektu, neboť umožňuje zásadně přepracovat způsoby přímé podpory subjektům v lokálních partnerstvích i způsoby organizace lokálních asistencí. Tato alternativa umožňuje připravit projekt k čerpání během cca 3-4 měsíců.

Klíčový segment projektu - přímá podpora projektům v pilotních lokalitách - bude realizována prostřednictvím grantových výzev Ministerstva práce a sociálních věcí, přičemž na jejich formulaci bude aktivně participovat Agentura; hodnocení projektů bude rovněž probíhat v součinnosti Agentury a ministerstva v rámci standardních podmínek hodnocení projektů ze

strukturálních fondů EU. Úřad vlády tak nebude poskytovatelem dotace pro subjekty v lokálních partnerstvích (viz. plánovaná projektová aktivita č. 4 v současném – schváleném nerealizovaném projektu), tedy nebude zpracovávat obecné podmínky k jejich poskytování. Zůstane a bude zefektivněn jeden ze zásadních nástrojů podpory Agentury v lokalitách, tj. finanční podpora vybraným projektům generovaným lokálním partnerstvím.

3 Stav práce na návrhu legislativní úpravy právní subjektivity Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách

V úvodu práce na návrhu legislativní úpravy právní subjektivity Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách uspořádal odbor ve spolupráci s externím dodavatelem workshopy, kterých se zúčastnili vybraní zástupci z odborné veřejnosti, státní správy i neziskového sektoru. Diskuse během workshopů modelovala základní představu o obsahu věcného záměru zákona, který posléze zpracovali vybraní právníci. V říjnu 2008 byl věcný záměr zákona předložen ke schválení ministryni. Dne 7. ledna 2009 byl věcný záměr zákona předložen do mezirezortního připomínkového řízení. V současnosti jsou v jednáních s gestory jednotlivých připomínkových míst vypořádávány připomínky všech resortů, v okamžiku předložení tohoto materiálu bude zřejmý rozsah akceptací připomínek ze strany předkladatele i akceptací za strany připomínkových míst.

Předpokládáme dvojí další scénář vývoje: při úspěšném procesu vypořádání bude materiál předložen vládě ke schválení (podle usnesení měl být předložen do konce března 2009, aktuálně je tento úkol odložen do konce roku 2009) a následně zahájeny práce na paragrafovém znění zákona. V případě zásadních rozporů, identifikovaných v průběhu vypořádání připomínek, předpokládáme zásadnější přepracování návrhu legislativní úpravy fungování Agentury.

Pro účely procesu vypořádání připomínek vznikl podpůrný materiál, který obsahuje ve zhuštěné podobě základní principy fungování Agentury. Přikládáme klíčové teze:

- Účel Agentury je možné popsat ze dvou odlišných hledisek. Jednak by Agentura měla definovat státní politiku v určitém segmentu sociálních (ekonomických a kulturních) vztahů. V tomto směru je účel obecný a je vymezen sektorově. Konkrétně pak řešením problému obecné integrace těch, kdo jsou marginalizováni a jejich skupin. Společným jmenovatelem těch, kdo jsou marginalizováni, je buďto jejich sociální status nebo jejich okolím přisouzená etnicita, popřípadě (a většinou) kombinace obojího. Byť jsou tyto dva faktory zcela nesrovnatelné, nelze problematiku zmíněné integrace řešit s vyloučením jednoho z nich. Dlužno podotknout, že smyslem Agentury bude samozřejmě i obdobná činnost vůči sociálně vyloučeným jednotlivcům i pokud nejsou zařaditelní do žádné „lokality“, „komunity“ či jiné kolektivní entity. Sociální exkluze není nezbytně kolektivně podmíněná, byť se tak může jevit.

- Druhým hlediskem je kompenzace nedostatku nástrojů státu, které v obvyklém prostředí středních vrstev subjektivně integrovaných jedinců fungují ale v prostředí sociálně vyloučených lokalit (ať už je definujeme jakkoliv) nefungují. Jedná se o obvyklé atributy státu a jeho závazků vůči každému; tedy povinnost státu zajistit minimální ochranu života, zdraví, majetku, sociálních a právních jistot a také obvyklých služeb státu jako vzdělání, kultura a ochrana rodiny. Pokud se určité funkce státu bezdůvodně omezují pouze na určitý výsek obyvatel, aniž by k tomu byl věcný důvod, je třeba vést úvahu jak příslušné právo zajistit všem, popřípadě jej definovat jinak. V tomto případě volí Agentura první cestu. Druhá varianta, která by v každé oblasti činnosti státu byla též možná, by ovšem měla spadat do gesce jiného ústředního orgánu státní správy.

- Agentura bude moci a muset stejně jako každý jiný orgán definovat státní politiku v oblasti, která ji byla svěřena, a bude ji provádět. Bude tak činit jako každý jiný orgán veřejné moci ve stálé komunikaci s ekonomickými subjekty, nevládními subjekty (zájmové skupiny), jinými státními orgány apod. V průběhu definice státní politiky v uvedené oblasti bude Agentura samozřejmě provádět spoustu projektů, činností a bude implementovat určité koncepce, které bude sama vytvářet a v průběhu času i měnit. Určitý povzdech nad tím, že neexistuje konkrétní a přesná vize činnosti je do značné míry dána naprosto dominantní zkušeností s projektovým plánováním většiny aktérů v dané oblasti se pohybujících.

- Dosavadní zkušenosti vedou k závěru, že existovaly a existují mechanismy k definici jakékoliv politiky (koncepce) ale neexistuje nástroj jejího prosazení. Různě komise, rady a podobné

orgány dokázaly vytvořit několik kvalitních zpráv (počínaje Bratinkovou) či koncepcí, ale nikdy se žádná do důsledků neplnila (neplnily se vlastně vůbec).

- S tím i souvisí nástroje (pravomoci), které by měla Agentura mít, aby mohla plnit svůj účel. Každý orgán veřejné moci je schopen působit už vahou své autority, která mu je dána zákonem, a vymezením jeho činnosti. Na toto primární jádro autority se váží konkrétní zákonné pravomoci a věcná (především odborná) znalost problému, které dokáží kombinovaným účinkem obecného vlivu, přesvědčení a odstrašení či přímou aplikací pravomocí vyvolávat tlak na změnu chování jednotlivých aktérů.

4. Sociální past I: Litvínov

Na přelomu prosince 2008 a ledna 2009 zadal odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách externímu zpracovateli vytvořit **Situační analýza sociálně vyloučených lokalit na území města Litvínova se zaměřením na sídliště Janov**. Analýzu zpracovávalo osm výzkumníků a ministr pro lidská práva a menšiny označil materiál výrazem Sociální past a předložil ho pro informaci vládě.

Jedná se o klíčový materiál reagující na extrémní situaci ve městě v souvislosti s násilnostmi pravicových extremistů. Specifické postavení Litvínova jako potenciální třinácté lokality působení Agentury viz. také kapitola usnesení vlády.

Uvádíme zásadní body v materiálu:

Str.5: Považujeme za důležité již na tomto místě zdůraznit, že obě ubytovny by v průběhu efektivního řešení situace na sídlišti Janov postupně zřejmě přestaly plnit shora popisovanou funkci.

Str.8: Bytové domy či jednotlivé byty jsou v různých formách vlastnictví či správy. Nejčastějším způsobem je vlastnictví družstevní, kde je nejsilnějším hráčem Stavební a bytové družstvo Krušnohor, vlastníci v Janově 1557 bytů a spravující 178 bytů v majetku jiného vlastníka. Dalších 612 bytů vlastní realitní a developerská společnost Haines, s.r.o.

Str. 10: Novým prvkem je, že jde často o rodiny a domácnosti z lokalit nejen mimo Litvínov, ale i mimo region Mostecká. Objevují se zde první sociálně slabé rodiny z Kladna, Prahy, Loun a dalších větších i menších měst Čech i Moravy.

Rodiny získaly byt v nové lokalitě, navíc často s okamžitým vyplacením „odstupného“ či zahlazením dluhu.

Koncem roku 2005 přichází klíčový zvrat. Litvínovská radnice, vedená tehdy starostou Zdražilem, vypsalá soutěž na prodej bytů v Litvínově. Zájemce mohl koupit cca 2000 bytů v atraktivních částech Litvínova, k tomu ale musel přikoupit také zanedbané domy s celkem 612 byty na sídlišti v Janově.

Str.12: Závěrem, který zde průběžně činíme z výše uvedených faktů, je, že skutečnou původní příčinou postupné deprivace sídliště Janov tak, jak ji pozorujeme dnes, byla privatizace zdejšího bytového fondu, resp. masivní transakce a spekulace s byty a domy na sídlišti Janov, uskutečňované zde během posledních zhruba patnácti let. Fakt, že se do sídliště soustředili sociálně slabí, často nevzdělání, a tedy snadno manipulovatelní (v některých případech i negramotní) obyvatelé, je pomýlené vykládat jako pochybení či záměr těchto lidí.

Str.13: Až jako důsledek popsanych obchodních praktik pak chápeme celkovou deprivaci sídliště, která má celou řadu příznaků.

Str. 14: I vybavenost sídliště nahrává prohlubující se deprivaci Janova a vytváří prostředí pro sociální patologie nejružnějšího druhu. za bílého dne jsou zde demontovány automobily s chybějícími poznávacími značkami, mnoho respondentů bylo svědky fyzických napadení coby metody vymáhání dluhů zdejšími lichváři a členy jejich gangů či prostě jako řešení konfliktních situací. V ulicích zcela běžně obchodují drogoví dealeri se svými zákazníky, došlo k boomu heren, zastaváren a restaurací nejnižší cenové skupiny, kde obslouží i děti (V hernách zde byl zaznamenán výskyt „automatů pro děti“, kde se děti zdarma mohly učit hraní na automatu). Velké části obyvatel sídliště se bezprostředně týká zadluženost, a to jak u lichvářů, tak u legálních lichvářských firem

poskytujících nebankovní půjčky (Provident, Cetelem), přičemž na nabídky těchto firem zde lze narazit na každém kroku. Respondenti referovali o konfliktech při snaze tyto situace řešit, kdy jsou zastrašeni dobře fyzicky disponovanými, agresivními jedinci. Vnímání bezpečí, i vzhledem k věkové skladbě obyvatel, je významným problémem Janova. ...

Str.15: Těmi, kdo na obchodních transakcích s byty zájem mají, jsou subjekty věnující se spekulování s realitami a jejich typická klientela. Současní nájemníci a majitelé, kteří byt či družstevní podíl ještě nestihli prodat nebo s prodejem dosud váhali, uvízli v pasti. Za obnos, který v lepším případě obdrží za prodaný byt či dekret, si, nemají-li našetřeno, nekoupí byt ani v jiné části Litvínova.

Str.21: Nabírání pracovních sil na veřejných prostranstvích na sídlišti v ranních hodinách je zde běžnou praxí. Nejčastějšími „zaměstnavateli“ jsou podnikatelé, resp. jejich firmy, které nabízejí lidem možnost výdělků na různých zakázkách včetně subdodávek pro zdejší velké průmyslové podniky.

Str.22: Podle odhadu vedení školy pochází z prostředí sociálně vyloučených rodin aktuálně (konec roku 2008) zhruba 60-70% z celkového počtu všech žáků janovské školy. Co se týče institucionálního zajištění vzdělávacích potřeb přímo v Janově, v lokalitě sídliště se nachází jediná škola, a to Základní škola a mateřská škola v ulici Přátelství. Škola měla v roce 2008 celkem 32 tříd s 535 žáky a celkem 54 učiteli.

Str.23: Jako sociálně nejhorší případy jsou identifikovány děti, které pocházejí z rodin, obývajících městskou ubytovnu UNO. Tyto děti jsou hodnoceny jako ty nejhorší co se týče dodržování hygienických návyků a z pohledu ekonomického statusu je o nich referováno jako o „chudině“.

Str.25: Celkově lze říci, že sociálně vyloučení obyvatelé sídliště využívají služeb všeobecného lékaře jen v naprosto nejnutnějších případech. S hygienou i drogovou scénou souvisí i epidemie žloutenky typu A, která aktuálně v Janově v druhé půlce ledna 2009 propukla. Pracovnice odboru sociální péče deklarovaly obavy ze styku se sociálně slabými lidmi z Janova. Co se týče závislostí, mezi sociálně vyloučenými obyvateli je masivně rozšířeno užívání drog.

Str.27: Rodiny z Janova tedy tvoří skoro jednu třetinu z celkového počtu nově přijatých rodin do evidence OSPOD (přitom co se týče počtu obyvatel, tvoří janovské sídliště zhruba čtvrtinu obyvatel celého Litvínova).

Str.27: Město ve spolupráci s policií v reakci na události z podzimu 2008 vyhlásilo tzv. politiku „nulové tolerance“, která má být směřována primárně na skupinu tzv. „nepřízrůsobilých osob“.

Str.28: Nutno říci, že aktivitám extrémistů, rádobý ochranitelům „bílých“ obyvatel sídliště, nahrává atmosféra podezřívání, obav, strachu a celkového stresu. Živí to xenofobní a rasistické nálady mezi obyvateli lokality Janova, zoufalými ze situace, ve které se ocitli. Policisté se netěší důvěře zdejších občanů, a to jak těch jednoznačně sociálně vyloučených, tak těch, kteří žijí na sídlišti ve stabilizovaných podmínkách. V souvislosti s aktivitami extrémistů dále nutno zmínit, že nešťastným krokem vedení města Litvínova bylo v nedávné minulosti přistoupení na oficiální jednání se zástupci tzv. Dělnické strany o situaci v Janově.

Str.29: Ochrana významných exponentů a organizátorů trestné činnosti ze strany PČR je demonstrována společnými schůzkami, sportovními aktivitami s managementem OR v Mostě. Tyto veřejné informace znejišťují obyvatele Janova tak, že se obávají v případě poznatků volat policii, protože lidé okolo vyhlášených násilníků a recidivistů si s policisty tykají a vytvářejí tak dojem kamarádkých vztahů.

....lichva je také spojena s vymáháním dluhů nejrůznějšími formami, včetně fyzického násilí či odpracovávání dluhu otrockou prací (jedinec za odpracovaný výkon není nijak ohodnocen a mzda je mu strhávána z dluhu).

Str.30: ... K tomu dodejme, že některé z osob, které respondenti označili za aktivní v kriminálních činnostech, jsou činní v místní i regionální politice.

... Tyto skupiny totiž parazitují na sociálně vyloučených a k jejich cestě na dno přispívají.

Str.34: Sdružení Společný život je důležitý subjekt v oblasti poskytování sociálních služeb a prevence vzniku sociálního vyloučení. Ze strany města byl dosud vnímán spíše negativně, v podstatě více jako „protistrana“ než partner pro jednání a jako takové bylo zatím sdružení v podstatě opomíjeno (např. v materiálu „Integrovaný plán rozvoje sídliště Janov“ není sdružení zahrnuto mezi neziskovými organizacemi, působícími v Janově).

Str. 35: Činnost sociálního odboru MěÚ je sociálně vyloučenými obyvateli sídliště Janov vnímána primárně ve svém represivním rozměru.

...na kritickém stavu situace na sídlišti Janov, a v důsledku v celém městě Litvínově, se zásadně podílí nedostatečné zajištění odborných a kvalitně realizovaných sociálních služeb a preventivních aktivit, resp. nedostatečné kapacity, jak personální, tak finanční. Na realizaci potřebných aktivit není v sídlišti infrastruktura. Vzhledem k tomu, že na trhu finančních prostředků není téměř žádná finanční kapacita, je těžké předpokládat, že by se ze současných operačních programů (OPLZZ, OPVK) zahájil proces zajištění infrastruktury pro preventivní aktivity. Prostředky kraje jsou v zásadě politicky domluvené na konkrétní projekty a janovské sídliště mezi nimi není, mnozí informátoři vyjadřovali despekt k možnosti získat finanční prostředky z IOP na IPRM Janov, i vzhledem ke kvalitě IPRM. Je zde zřejmě prostor přehodnotit priority v rámci rozpočtu Litvínova.

Str.38: Podle zjištění předchozích odborných analýz se představitelé sdružení rekrutují z velkorodinného útvaru, který nejen v lokalitě Janova, ale i v okolních městech aktivně provozuje rozsáhlé půjčování na lichvářský úrok i další kriminální činnosti.

Z médií je dokumentovatelná pouze spolupráce RKS s jiným etnicky definovaným spolkem, titulujícím se někdy Sdružení janovských Romů, jindy Sdružení janovských obyvatel. RKS, v čele s osobou pana Grundzy. Soustředí se zejména na rasově konstruovaný konflikt s pravicovými extrémisty, kdy se představitelé sdružení, podporovaní i některými zástupci Rady vlády pro záležitosti romské komunity, mobilizují na straně „janovských Romů“

Str.43: Doporučujeme dostupnými legálními prostředky ve spolupráci města s majiteli domů a bytů regulovat další sestěhovávání nových nájemníků do sociálně vyloučené lokality sídliště Janov, resp. snažit se všestranně omezovat možnosti dalšího „překupování“ bytů.

Z dostupných informací vyplývá, že je město v intenzivních jednáních s největšími majiteli nemovitostí v lokalitě (firmy Haines a SBD Krušnohor) a společně hledají cesty, jak sladit ekonomický zájem firem a zájem města na konsolidaci a postupném vyřešení kritické situace v Janově.

Str.50: Inkluze Janova a jeho zpětná přeměna v běžnou městskou čtvrť nebude možná, pokud z lokality nebude bezpečnostními složkami vytlačen organizovaný zločin. Stíhání lichvářských a drogových gangů, jejichž činnost je zřejmě propojena i s dalšími okruhy trestných činností, je

zásadním předpokladem úspěšnosti snah o zkvalitnění života sídliště. Policie by se měla zaměřit na permanentní monitorování krizových míst, kterými jsou zejména herny a zastavárny a soustředit se nejen na jejich klientelu, ale hlavně a především na jejich provozovatele a majitele.

Str. 51: Situace v Janově by mohla být dále uchopena nikoli jako ohrožení, ale jako příležitost pro změnu. Janov se svými problémy na začátku roku 2009 je jedinečnou příležitostí pro zaktivizování veškerého ve městě dostupného konstruktivního lidského potenciálu, který může přispět k řešení tamní situace.

5. Sociální past II: Chomutov

Na počátku roku 2009, vzhledem k vyhrócené situaci v oblasti exekucí, zadal odbor u vybraného zpracovatele vytvoření **Situační analýzy** zaměřené na **sociálně vyloučené lokality města Chomutova s důrazem na exekuční praxi**.

Situační analýza popisuje současný stav sociálně vyloučených lokalit v Chomutově v kontextu celého města a se zvláštním zřetelem k problematice vymáhání pohledávek města u vybrané části dlužníků – především sociálně vyloučených Romů. Shrnuje postup exekucí sociálních transferů ze dne 17.2.2009, cituje právní autority, které konstatovaly nezákonnost tohoto postupu. Dokladuje extrémní náklady exekucí v poměru k exekvovaným částkám; náklady přesahují v průměru desetinásobně exekvované částky. Exekvované částky se přitom pohybují nejčastěji v řádu stokorun a tisícikorun a jsou zejména dluhem za svoz komunálního odpadu a pokuty.

Analýza rozkrývá historii zadlužení povinných v kontextu celkové výše pohledávek města. Dále rozkrývá skladbu pohledávek a konstatuje, že například v oblasti nájemného je více než 90 % pohledávek pravděpodobně nedobytných, jako důsledek předchozí privatizace městského bytového fondu.

Analýza rozkrývá kroky, které město Chomutov udělalo proto, aby pohledávky nevznikaly, nebo nerostly. Konstatuje, že mechanismy komunikace s dlužníky jsou neefektivní, nepřispívají k prevenci zadlužování, ale naopak je podporují. Analýza shledává nedostatečné a v posledním období úplně nevyužívání institutu zvláštního příjemce dávky, a to v kontextu k vypláceným dávkám v hmotné nouzi, zejména příspěvků na živobytí a doplatků na bydlení u sociálně slabých obyvatel.

Analýza popisuje také způsob a rozsah využití terénní sociální práce a dalších prvků prevence sociálního vyloučení a konstatuje jejich zásadní poddimenzovanost.

Analýza zasazuje problematiku zadlužování v sociálně vyloučených lokalitách do kontextu privatizace městského bytového fondu, migrace v rámci regionu, ale také do kontextu sociálně patologických jevů – zejména lichvy a prostituce. Konstatuje, že ve městě působí 3-4 organizované klany, které mají Chomutov teritoriálně rozdělen. Poukazuje na devastující účinek organizovaného zločinu na individuální domácnosti.

Pozornost je pochopitelně věnována akci „Záchranný kruh“, kterou město Chomutov vyhlásilo v roce 2008. O této akci nejsou k dispozici žádné detailní informace ani koncepční podkladové materiály, jednotlivé kroky akce jsou vyhlašovány ad hoc prostřednictvím radničního a regionálního tisku. Z praxe a mediálních vystoupení zejména primátorky města lze dovozovat, že akce je pouze represivního charakteru (citace z oficiálních stránek města Chomutov: „Město chce podat pomocnou ruku všem slušným lidem, kteří doplácují na chování nepřizpůsobivých občanů. Město se proto rozhodlo nekompromisně a tvrdě postupovat proti neplatičům a prostitutkám, kteří svým chováním obtěžují veřejnost. Akce pod názvem Záchranný kruh počítá se společným a koordinovaným postupem policie, města, sociálních úřadů a exekutorů.“).

Analýza dovozuje chybnost programů vytěšňování sociálně slabých obyvatel. Popisuje devastující vliv akce Záchranný kruh na atmosféru ve městě, podporu mezietnického napětí, podporu extrémních názorů i praktických postupů vůči sociálně vyloučeným obyvatelům, specificky Romům.

Poukazuje na neexistenci nástrojů sankcí vůči městům za pochybení při výkonu přenesené i samostatné působnosti. Naznačuje beztestné propojení různých místních a regionálních veřejně správních a mocenských subjektů.

Na závěr analýzy jsou postulována řešení, zejména v oblasti přerozdělení rolí mezi státem a samosprávou, s cílem umožnit státu, aby mohl neomezeně garantovat své ústavní a mezinárodněprávní závazky, vyloučit místní vlivy a zájmy tam, kde jde o systémy, které vyžadují

z principu jednotné provádění na území celého státu, jako jsou sociální dávky, sociálně právní ochrana dětí, ochrana menšin apod.

Zdůrazněna je nutnost koordinovaného mezíresortního řešení, jež vyžaduje zapojení činitelů na nejvyšší – vládní úrovni.

Tento materiál je předkládán v okamžiku, kdy je zřejmé, že represivní řešení uplatněná v Chomutově ve vztahu k sociálně vyloučeným Romům nacházejí odezvu také u vedení dalších magistrátů a radnic a hrozí jejich replikace.

Materiál neupozorňuje na individuální exces v exponovaném městě, ale na praxi, jejíž segmenty lze pozorovat ve stovkách dalších českých měst.

6. Závěr

Pro další období (do konce roku 2009) bude Agentura klíčově pracovat v těchto oblastech:

- příprava individuálního projektu národního „Agentury“ k znovupředložení řídicímu orgánu a započetí jeho realizace
- pokračování v procesu vypořádávání a zapracování resortních připomínek k věcnému záměru zákona o Agentuře, případné zpracování paragrafového znění nebo přepracování návrhu
- spolupráce s MPSV a MMR při implementaci strukturálních fondů, podpora v lokalitách při přípravě, ale i hodnocení projektů
- spolupráce s šesti pilotními projekty měst v rámci IPRM 5.2.C IOP, zaměření na přípravu projektů pro 3.1.B IOP
- dokončení strategických plánů začleňování v pilotních městech, jejich uvedení do praxe prostřednictvím podpory přípravy projektů
- příprava a pilotní realizace plošné fáze působení Agentury
- standardizace fungování Agentury, metodiky práce v lokálním partnerství, při přípravě situačních analýz
- systematická spolupráce s resorty na centrální úrovni, příprava odborných stanovisek pro resorty z poznatků lokálních konzultantů
- podpora a spolupráce s ministrem pro lidská práva a menšiny při přípravě Strategie boje proti sociálnímu vyloučení
- stabilizace rozpočtu Agentury, zajištění dalších odborných personálních kapacit